

คุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขต
เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระ
ของ
รณกฤต ทะนิต๊ะ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ธันวาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขต
เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

**LOCAL POLITICIANS' CHARACTERISTICS AS EXPECTED BY
PEOPLE IN MUANG MUNICIPALITY, BURIRAM PROVINCE**

การค้นคว้าอิสระ

ของ

รณกฤต ทะนิตะ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ธันวาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ชื่อเรื่อง คุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัย รณกฤต ทะนิต๊ะ

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

รองศาสตราจารย์ประจัน คะเนวัน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์

ที่ปรึกษาร่วม

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่พิมพ์

2553

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านธรรมาภิบาล กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 392 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปยังเขตเลือกตั้งทั้ง 3 เขต ตามสัดส่วน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-ended Form) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.9899 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขต

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความรู้ความสามารถ และด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านธรรมาภิบาล ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ตามความคาดหวังของประชาชนในเขต

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ามีจำนวนมากที่สุดคือ ต้องการให้นักการเมืองร่วมมือกันปฏิบัติงาน ไม่ควรแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมือง รองลงมาคือ ควรพัฒนาชุมชนทุกชุมชนให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน และควรจัดสรรงบประมาณลงสู่ชุมชนให้มากกว่านี้ ตามลำดับ

TITLE Local Politician's Characteristics as Expected by People in Muang Municipality,
Buriram Province

AUTHOR Ronnakrit Thanita

INDEPENDENT STUDY ADVISORS

	Associate Professor Prajan Kanawan	Advisor
	Associate Professor Prasit Suwannarak	Co-advisor

DEGREE Master of Public Administration   **MAJOR** Public Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University   **YEAR** 2010

ABSTRACT

The objective of this research was to study the local politicians' characteristics as expected by people in Muang Municipality, Buriram Province in 4 aspects, namely, knowledge, working, personality, and good governance. The subjects were 392 people who have the right to vote within 3 areas, selected by using the Table of Taro Yamane with the reliability value at 95.5 % and the error at $\pm 5\%$, and simple random sampling, respectively. The instrument used for collecting data was a 3-part questionnaire including checklist, 5-rating scale, and open form with its reliability at 0.9889. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, and standard deviation.

The results were as follows:

1. The local politicians' characteristics as expected by people in Muang Municipality, Buriram Province as a whole was at "high" level. When considering at each aspect, it was found that "knowledge" and "personality" were at "high" level; whereas, the rest were at "moderate" level. The ranking from the highest to the lowest aspects were: 1) knowledge, 2) personality, 3) working, and 4) good governance, respectively.
2. The additional suggestions and opinions about the local politicians' characteristics as expected by people in Muang Municipality, Buriram Province were 1) people do need the politicians to work cooperatively without political dividing, 2) the community should be developed thoroughly and equally, and 3) the budget to community should be more allocated.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประชัน คณะนวัน ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่เอื้ออำนวยและประสานงานในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.จรีพร จันทรพาณิชย์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ดร.ผดุงชาติ ยงค์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด รองนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และแก้ไข เครื่องมือสำหรับการวิจัย ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า งานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อศักดิ์ คุณแม่ปรานอม ทะนิตะ และพี่น้อง ๆ ที่ได้ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีในทุก ๆ ด้านตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จาก การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ แต่บิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาชีพ ตลอดจนชี้นำคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

รณกฤต ทะนิตะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	18
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น.....	24
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมือง.....	26
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ.....	28
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง.....	36
การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล.....	38
บริบทของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	79
วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
สรุปผลการวิจัย.....	80
อภิปรายผล.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก.....	90
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	91
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองแบบสอบถาม.....	95
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	97
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	99
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	105
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	107

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตเลือกตั้ง.....	64
2 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.....	70
3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตาม ความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน.....	72
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตาม ความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้าน ความรู้ความสามารถ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	73
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตาม ความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการ ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	74
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตาม ความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้าน บุคลิกภาพ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	75
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตาม ความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายข้อ.....	76
8 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ตามความคาดหวังของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.....	78

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง ซึ่งปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 2 รูปแบบ ได้แก่ องค์กรปกครองท้องถิ่นในรูปแบบทั่วไป มี 3 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล และรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษนั้นมี 2 รูปแบบ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบจะมีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่บริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งบุคลากรทั้งสองส่วน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

เทศบาลถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยที่เก่าแก่ที่สุดรูปแบบหนึ่ง คือ เริ่มใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญ และใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก เทศบาลของไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ตามเกณฑ์รายได้ และประชากรในพื้นที่ สำหรับการจัดโครงสร้างองค์กรของเทศบาลได้ใช้รูปแบบของระบบรัฐสภาเป็นหลัก โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะผู้บริหารเป็นฝ่ายบริหาร (เฉลิมพงษ์ มีสมนัย. 2552 : 115)

การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ประชาชนมีอิสระในการการเลือกนักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ดังนั้น ถ้าได้นักการเมืองที่ดีก็จะทำให้ปัญหาในท้องถิ่นน้อย แต่ถ้าได้นักการเมืองไม่ดีเข้ามาบริหารก็จะทำให้เกิดปัญหามาก เช่น หนี้ราษฎรบังหลวง ซึ่งเป็นเหตุในการพัฒนาท้องถิ่นไม่สามารถจะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนคุณลักษณะของนักการเมืองที่ดีนั้น ต้องเป็นผู้ที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง นักการเมืองที่สร้างสรรค์ ต้องมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาประเทศชาติ ควรทำหน้าที่ทางการเมืองด้วยเป้าหมายหลักคือ มุ่งพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองเป็นสิ่งสำคัญ ต้องมี

ความผูกพันทางอุดมการณ์ โดยในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีความเชื่อ และศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย และต้องเข้าใจว่าประชาธิปไตย นั้นเป็นกรรมวิธีเพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่าง และขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่มีเป้าหมายนั้นปลายทางที่มีคุณค่า ในตัวของมันเองต้องมีจริยธรรมทางการเมืองในขณะที่อุดมการณ์ทางการเมือง และต้องมี คุณสมบัติพิเศษอันเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต มีความเป็นผู้นำที่สง่างามน่าเชื่อถือเปี่ยมด้วยบารมี

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะมีนักการเมืองที่มีชื่อเสียงทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นหลายคนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป การเลือกตั้งแต่ละครั้งจึงเป็นที่ น่าสนใจของประชาชนเป็นอย่างมากเพราะเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เป็นเทศบาลที่มีขนาดใหญ่เป็น อันดับหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ทั้งหมด 6.0 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,750 ไร่ จำนวนประชากรตามสถิติการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 มีนาคม 2552 รวม 28,222 คน จำนวน 6,117 ครัวเรือน 18 ชุมชน มีนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนเช่นเดียวกับท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งในการเลือกผู้ว่าการเมืองใน ระดับท้องถิ่นในแต่ละครั้งยังปรากฏว่ามีการร้องเรียน และมีปัญหาความขัดแย้งกันของผู้สมัครรับ เลือกตั้ง มีการแข่งขันกันรุนแรง ประกอบกับประชาชนให้ความสนใจไม่มากนัก การมีส่วนร่วม ทางการเมืองในกระบวนการนี้จึงมีน้อยตามไปด้วย จึงไม่สอดคล้องกับกระบวนการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ฉะนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่งในเทศบาล อยากเห็นประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และเข้าใจและส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยส่วนการเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนได้นักการเมืองที่ดีตามที่ต้องการหรือไม่ และประชาชนคาดหวังต่อนักการเมือง ท้องถิ่นอย่างไร ซึ่งการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่น ย่อมส่งผลต่อประชาชน ทั้งในด้านดี และลบ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้นำเสนอเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการ ปรับปรุงคุณลักษณะบางประการเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน และ นำไปใช้ประโยชน์ในการเลือกสรร สรรหาบุคคลที่เหมาะสมเข้ามารับผิดชอบในการบริหารและ พัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปใช้ปรับปรุง และพัฒนานักรการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา คุณลักษณะของนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านธรรมาภิบาล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 18 ชุมชนใน 3 เขตเลือกตั้ง 30 หน่วย จำนวน 18,253 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามเขตเลือกตั้งทั้ง 3 เขต ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เข้าใจความหมายศัพท์ต่างๆ ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงให้นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. ความคาดหวัง (Expectation) หมายถึง ความมุ่งหวัง ความต้องการขององค์กร หรือความคาดหวังของบุคคลภายนอกที่มุ่งหวังว่าสถาบันนั้น หรือบุคคล ควรทำอะไร และผลที่เกิดขึ้นควรมีลักษณะอย่างไร

2. **คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นในความคาดหวัง** หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นบุคลิกส่วนตัว พฤติกรรม การวินิจฉัยตัดสินใจ และความรู้ความสามารถของนักการเมืองท้องถิ่นในความคาดหวังของประชาชน ใน 4 ด้าน คือ

2.1 **ด้านความรู้ความสามารถ** หมายถึง มีความรู้ความสามารถในการวางแผนงาน การแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันที มีความสามารถในการสื่อความหมายและการจูงใจคน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงานได้ดี มีความรอบรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่และสามารถใช้ได้อย่างเหมาะสม

2.2 **ด้านการปฏิบัติงาน** หมายถึง มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับงาน ยึดถือหลักการมากกว่าตัวบุคคล สามารถนำแผนงานสู่การปฏิบัติได้ดี มีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงานทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มุ่งเน้นผลงานมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

2.3 **ด้านบุคลิกภาพ** หมายถึง มีความสุขุมรอบคอบ นุ่มนวลพูดจาสุภาพ มีการวางตัวอย่างเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลายและ สามารถควบคุมตนเองได้ดี มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความกล้าหาญและรับผิดชอบ การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามกาลเทศะ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนกับบุคคลทุกระดับ ให้เกียรติผู้อื่น มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับชุมชน ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายกับทุกคน และเข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่ เสียสละและอุทิศผลประโยชน์ของตนให้กับส่วนรวม

2.4 **ด้านธรรมาภิบาล** หมายถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม รับรู้การทำงานรับฟังความเห็นจากทุกฝ่าย เข้าร่วมฟังการประชุมสภา สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร ชุมชน และกิจกรรมของชุมชน ให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน ให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน

3. **นักการเมืองท้องถิ่น** หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้ง จากประชาชนในเขตเทศบาล โดยดำรงตำแหน่งเป็นคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารเทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะในอันที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งที่มีผลกระทบต่อสาธารณะ หรือแก้ไขปัญหาการเมืองเพื่อนำประเทศชาติไปสู่การพัฒนา และนำระบบการเมืองไปสู่ความมีเสถียรภาพและความอยู่ดีกินดีของประชาชนเป็นสำคัญ

4. **เทศบาล** หมายถึง เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

5. **ประชากร** หมายถึง ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ โดยขอนำมากล่าวเพื่อกำหนดกรอบในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น
5. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมือง
6. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ
7. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
8. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
9. บริบทของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองการปกครองระบบหนึ่ง ซึ่งบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมือง โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนโดยตรงหรือผ่านผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองและวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และอำนาจอธิปไตยต้องมาจากปวงชน

ความหมายของประชาธิปไตย

ปัจจุบันได้ปรากฏให้เห็นหลักการสองหลักการที่ให้นิยามคำว่า "ประชาธิปไตย" โดยประการแรก เห็นว่าบรรดาพลเมืองหรือสมาชิกในสังคมย่อมมีความเสมอภาคกันในการเข้าถึงอำนาจ ส่วนประการที่สองนั้นเห็นว่าพลเมืองย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองโดยเสมอภาคกัน แต่คำว่าประชาธิปไตยนั้นมีความหมายที่หลากหลายดังต่อไปนี้

คิเรก กุลศิริสวัสดิ์ (2541 : 54-55) ให้ความหมายของคำว่า “ ประชาธิปไตย ” คือ รัฐบาลโดยประชาชน ; รัฐบาลตามระบอบนั้น ซึ่งอำนาจของกษัตริย์ ตกอยู่กับประชาชนทั้งมวล และ (ประชาชน) มีอำนาจจัดการ โดยตนเองได้โดยตรง (เช่นในสาธารณรัฐเล็กๆ ของสมัยโบราณ) หรือโดยเจ้าหน้าที่ (คือผู้แทน) ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในปัจจุบันนี้มักใช้กันรวม ๆ ว่า หมายถึง รัฐสังคมนิยม ซึ่งพลเมืองทั้งหลายมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการสืบ (สิทธิ) มาจากบรรพบุรุษ หรือข้อแตกต่าง (ความเหลื่อมล้ำ) ในอำนาจบาตรใหญ่ตามฐานันดรศักดิ์หรืออภิสิทธิ์อันใด

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2543 : 67) กล่าวว่า “ ประชาธิปไตย ” ถอดศัพท์มาจาก ภาษาอังกฤษว่า “ Democracy ” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ “ Demos ” แปลว่า “ ประชาชน ” และ “ Kratein ” แปลว่า “ อำนาจ ” เมื่อรวมกันเข้าแล้วก็มีความหมายว่า “ อำนาจของประชาชน ” หรือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ เพราะฉะนั้น หลักการขั้นมูลฐานของระบอบประชาธิปไตยก็คือ “ การยอมรับนับถือความสำคัญและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ” รากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับว่า เริ่มต้นมาจากประเทศกรีกโบราณและได้พัฒนากันมาในบรรดา ประเทศยุโรป ตลอดจนสหรัฐอเมริกาต่อมาได้แพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาซึ่งพอจะประมวลลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยได้เป็น 5 ประการ ดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในรัฐ
  2. ประชาชนทุกคนในรัฐมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ตลอดจนมีสิทธิเสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน
  3. การดำเนินกิจการต่าง ๆ ของรัฐนั้นถือเอามติของเสียงข้างมากเป็นเครื่องตัดสิน แต่ในเวลาเดียวกันเสียงส่วนน้อยในรัฐจะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้ประชาชนส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงอย่างผิดทำนองคลองธรรม
  4. กระบวนการของประชาธิปไตย คือ วิธีการปกครองซึ่งได้รับความยินยอมพร้อมใจของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงออกในรูปของการเลือกตั้ง การอภิปราย การออกเสียงประชามติ การเสนอร่างกฎหมายของประชาชน เป็นต้น
  5. มีการแบ่งแยกอำนาจออกเป็น 3 ฝ่าย คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ
- ระบอบประชาธิปไตยนั้น มิได้จำกัดรูปของการปกครองว่าจะต้องเป็นไปในรูปของการปกครองแบบรัฐสภา หรือการปกครองแบบประธานาธิบดี หรือระบบกึ่งประธานาธิบดีกึ่งรัฐสภา และระบบผู้นำร่วม ตราบเท่าที่มีลักษณะสำคัญ 5 ประการของการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวข้างต้นก็นับได้ว่าเป็นรัฐประชาธิปไตย

สิริยา โสธน (2546 : 40; อ้างถึงใน อมร รักษาสัตย์. 2543 : 105) ได้ให้ความหมาย คำว่า “ ประชาธิปไตย ” ในความหมายต่างๆ กันหลายอย่าง คือ

1. ในความหมายดั้งเดิมของประชาธิปไตย คือ การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองนั้นเป็นของพลเมืองทั้งปวงเป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบวิธีที่ว่าเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะการปกครองแบบนี้เรียกกันว่า ประชาธิปไตยโดยตรง
2. เป็นการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกันนั้น โดยผ่านทางผู้แทนซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชน พลเมืองทั้งหมดไม่ได้ใช้สิทธิในการปกครองด้วยตนเอง แบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน
3. เป็นการปกครองรูปหนึ่งซึ่งมักจะได้แก่ ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน แต่ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจได้ก็แต่ภายในขอบเขตจำกัดแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งได้ออกแบบไว้รับรองสิทธิส่วนบุคคลของคนส่วนน้อย หรือส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูด และในทางศาสนา เป็นต้น แบบนี้เรียกว่าประชาธิปไตยเสรีหรือแบบมีรัฐธรรมนูญ
4. ประการสุดท้าย คำว่าประชาธิปไตยมักจะถูกนำมาใช้อธิบายระบอบการเมืองหรือสังคมใดๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะลดความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างอันเกิดขึ้นจากการกระจายทรัพย์สินส่วนตัวโดยไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงว่ารูปของการปกครองในระบอบนั้นจะมีลักษณะประชาธิปไตยตามความหมาย 3 ประการแรกหรือไม่ แบบนี้เรียกประชาธิปไตยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ

ดังนั้น สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่ถือว่าประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และเป็นระบบที่การดำเนินชีวิต บุคลิกภาพ ทัศนคติของคนในสังคม ในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ยึดหลักที่ว่าประชาชนมีอำนาจสูงสุด

หลักการของประชาธิปไตย

จากความหมายของคำ ว่า “ ประชาธิปไตย ” มีหลากหลายความหมาย และมีนักรัฐศาสตร์ให้ความสนใจกันเป็นจำนวนมากนั้น ก็ได้สรุปหลักการของประชาธิปไตยที่ส่วนมากเห็นว่ามีควมสำคัญไว้หลายความเห็นดังนี้

บีทัมและ โบเยอ (Beetham and Boyle.1995 : 30 -33) ได้ให้หลักการของประชาธิปไตย ที่เห็นว่ามีควมสำคัญ ดังนี้

1. การเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม การเลือกตั้งที่มีลักษณะเช่นนี้ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถควบคุมการปฏิบัติงานของกลไกทางการเมืองและอำนาจรัฐได้ การที่จะมีการเลือกตั้งแบบนี้ได้ทั้งระบบการเลือกตั้ง และกระบวนการเลือกตั้ง จะต้องมีความสมบูรณ์ชัดเจนทุกขั้นตอน เช่น จะเลือกตำแหน่งใดบ้าง จะลงทะเบียนการเลือกตั้งอย่างไร จะหาเสียงอย่างไร

จะนับคะแนนอย่างไร และรวมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่จะป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบในการเลือกตั้งทั้งหมด

2. รัฐบาลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ การตรวจสอบได้ของรัฐบาล มีอยู่ 2 ด้าน

2.1 ด้านกฎหมาย คือ การทำหน้าที่โดยอิสระของศาล

2.2 ด้านการเมือง คือ การทำหน้าที่ผ่านร่างกฎหมาย และควบคุมรัฐบาลของรัฐสภา

นอกจากการตรวจสอบที่เป็นทางการดังกล่าวนี้แล้ว รัฐบาลประชาธิปไตยยังควรตอบสนองต่อมติมหาชนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

3. สิทธิทางการเมืองและพลเมือง สิทธิดังกล่าวนี้ครอบคลุมเรื่องเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ในการรวมกันเป็นสมาคม ในการเดินทาง เลือกถิ่นที่อยู่ และอื่น ๆ เป็นต้น

4. สังคมที่เป็นประชาธิปไตย หรือประชาสังคม คือรูปแบบของการสมาคมทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นโดยเป็นอิสระจากการชี้นำ หรือบงการของรัฐ ประชาสังคมจะเป็นองค์กรอิสระที่ช่วยจำกัดอำนาจของรัฐ ให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ทำให้มีทัศนะเกิดขึ้นจากประชาชนอย่างแท้จริง และทำให้สังคมมีความมั่นใจในตัวเองที่จะต่อต้านการใช้อำนาจปกครองโดยพลการจากรัฐ และรัฐบาลซึ่งหลักองค์ประกอบดังกล่าวของประชาธิปไตย จะทำให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้อย่างมั่นคงจะต้องมีความสัมพันธ์กัน

อภิชาติ สุทธิสะอาด (2543 : 43-45) ให้หลักการของประชาธิปไตยที่เห็นว่า มีความสำคัญคือ เชื่อในอำนาจอธิปไตยของปวงชน ซึ่งถือว่าความต้องการของปวงชน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของสังคมเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินตามอำนาจอธิปไตยของปวงชน ซึ่งแสดงให้เห็นได้จาก

1. การเลือกตั้ง ประชาชนจะเลือกคนที่จะไปทำหน้าที่ “ ปกครอง ” แทนตนเองในการปกครองสูงสุดของประเทศนั้น คือ รัฐบาล เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นวิถีทางเดียวที่จะเลือกผู้ปกครองตามเจตจำนงของประชาชน ระบอบประชาธิปไตยจึงจะขาดการเลือกตั้งไม่ได้ และการปกครองจะต้องปกครองไปตามกฎหมาย หรือเป็นไปตามหลักนิติธรรม กฎหมายในระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นข้อกำหนดของสังคมที่ถือว่าเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงเจตจำนงของปวงชน สำหรับการเลือกตั้งที่จะเรียกว่าเป็นประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 เป็นการเลือกที่เป็นไปโดยอิสระ

1.2 มีการลงคะแนนเสียงเป็นการลับ

1.3 การเลือกตั้งต้องเป็นไปอย่างแท้จริง คือ มีทางเลือกจากผู้สมัครหลายคนและไม่ทำการคดโกงด้วยวิธีการต่าง ๆ

1.4 เป็นการเลือกที่มีกำหนดระยะเวลา คือกำหนดไว้ว่าผู้ที่ได้รับเลือกจะอยู่ในตำแหน่งได้นานเท่าไร ถึงจะเลือกกันใหม่ (เท่าที่เป็นอยู่ทั่วไปมีระยะเวลาตั้งแต่ 2-5 ปี)

1.5 ผู้ที่ไปเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง มีสิทธิเสมอภาคและใช้สิทธิได้ทั่วถึง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอื่น ในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนจะต้องสนใจในเรื่องราวที่อยู่ล้อมรอบตัวเอง เฉพาะอย่างยิ่งสนใจเรื่องการเมือง เช่น คอยติดตามควา บทบาทของรัฐบาลและฝ่ายต่าง ๆ ในวงการปกครองและบริหารเป็นไปอย่างไร และอาจมีการแสดงความคิดเห็นเป็นครั้งคราวโดยผ่านองค์กรต่างๆ เช่น ทางเจ้าหน้าที่ของรัฐ สื่อมวลชนต่าง ๆ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ตามวิถีทางของกฎหมายและความควรไม่ควร ข่อมเป็นการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ดังนั้น ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจึงควรต้องสนใจในพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ โดยเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ พอสมควร และโดยรู้ข้อเท็จจริง

3. การถือหลักตัดสินใจโดยเสียงข้างมาก ที่เคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย เนื่องจากมนุษย์เราต่างจิตต่างใจ จะหาความเป็นเอกฉันท์ในทุกเรื่องนั้นลำบาก

4. เชื่อในหลักเสรีภาพ เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่าทำ อะไรก็ได้ แต่หมายถึง การที่บุคคลสามารถกระทำ หรือคว่นการกระทำกรสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ได้ที่ไม่ละเมิดผู้อื่น ซึ่งถูกกำหนดโดยกฎหมายที่ได้รับความยินยอมเห็นชอบจากประชาชนโดยตรง หรือโดยอ้อม

5. เชื่อในหลักเสมอภาค เสมอภาคในที่นี้หมายถึง ความเสมอภาคพื้นฐานที่พอจะทำให้ประชาชนในสังคมเดียวกันเท่าเทียมกันได้ในเรื่องสำคัญ มิได้หมายความว่าเท่าเทียมกันทุกเรื่อง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ความเสมอภาคที่สำคัญ คือ เสมอภาคตามกฎหมายที่กฎหมายจะต้องใช้กับทุกคน โดยเสมอกัน และโดยยุติธรรม เสมอภาคในโอกาสที่จะใช้ความสามารถที่ตนมีในทางสุจริตได้เต็มที่ เสมอภาคในการได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอัตราหนึ่ง

6. เชื่อในหลักเหตุผล และหลักภราดรภาพของมนุษย์ คือ จะต้องยึดเหตุผลเป็นสำคัญ นอกจากนั้นยังต้องรักใคร่ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ในสังคม จึงจะร่วมมือกันทำ ประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้

7. มีรัฐบาลและกลไกของรัฐบาลที่สอดคล้องและดำเนินการตามหลักเกณฑ์ สำคัญ ๆ ดังที่กล่าวในข้อ 1-6 ได้

สิริยา โสธน (2546 : 45; อ้างถึงใน ชาตรี จันทรพิทักษ์. 2544 : 44-45) ได้ให้หลักการของประชาธิปไตยที่เห็นว่ามีควมสำคัญ ดังนี้

1. ประชาธิปไตยเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด
2. รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน

3. ในประเทศขนาดใหญ่ในสมัยที่ต้องใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมนั้นจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ

4. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองหรือวางนโยบายสาธารณะต้องตั้งขึ้นด้วยวิถีทางแห่งการแข่งขันเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากประชาชน

5. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง

6. รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิติชม ควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลา และมีสิทธิเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้

7. อำนาจในการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียวหรือ กลุ่มเดียวต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง

8. รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัดมีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบ และถ่วงดุลหรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน

9. หน้าที่หลักของรัฐบาล คือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ภารดรภาพของพลเมือง

10. การตัดสินใจสำคัญต้องเป็นไปตามเสียงฝ่ายข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของฝ่ายข้างน้อย

11. ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคในสายตาของกฎหมายและความมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

12. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวางโดยรัฐบาลให้หลักประกัน และคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพเหล่านั้นอย่างน้อยในสิทธิเสรีภาพพื้นฐานที่สำคัญ

13. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุมการตั้งพรรคการเมืองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริงและอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

14. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ เช่น บุคคลจะถูกจับกุมคุมขัง หรือถูกลงโทษได้ก็เฉพาะเมื่อมีกฎหมายกำหนดว่ามีความผิดและจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วเปิดเผยโดยคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียง

จากค่านิยมข้างต้น สรุปหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยได้ว่า รัฐบาลมาจากประชาชน ใช้เสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครอง ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันทางการปกครอง อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และนโยบายสำคัญประชาชนต้องมีส่วนร่วมเห็น

ลักษณะสำคัญของประชาธิปไตย

ในปัจจุบันคำว่า ประชาธิปไตยได้ถูกนำมาใช้ในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงขอกล่าวถึงประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

วิสุทธิ โพรธแทน (2524 : 67-176) ได้สรุปถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีวิถีชีวิตประชาธิปไตยคือ ความมีเหตุผล หรือการกระทำ ที่มีเหตุผล การเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งมีการเคารพในความเป็นมนุษย์และในความสามารถของกันและกัน การตกลงด้วยการถกเถียง ประนีประนอมและอดกลั้นในความคิดเห็นที่แตกต่าง การดำเนินชีวิตอย่างเสรีภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและไม่ถูกแทรกแซงอย่างไม่จำเป็น โดยรัฐ

สุขุม นวลสกุล (2535 : 21-23) ได้จำแนก ลักษณะของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ออกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล คือ จะต้องไม่ศรัทธาในตัวบุคคลหนึ่งบุคคลใดจนลืมนึกถึงความสามารถที่แท้จริง โดยต้องยอมรับว่าทุกคนมีความสามารถ และมีสติปัญญาอยู่ในวงจำกัด อาจมีทักษะที่ถูกต้องในบางเรื่องและผิดในบางเรื่อง จะต้องไม่เกรงครัดในระบบอาวุโสมากเกินไป ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเพื่อค้นหาเหตุผลที่ถูกต้องอย่างแท้จริง เพราะเหตุผลจะช่วยจรรโลงให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้
  2. รู้จักประนีประนอม ผู้ที่มีศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยจะต้องรู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเองอย่างมีอคติยอมผ่อนปรนหรือแก้ไขปัญหาล่าง ๆ ตามเหตุผลที่ถูกต้องและเหมาะสม ยอมรับการแก้ไขปัญหาล่าง ๆ โดยวิธีสันติมากกว่าการแก้ไขด้วยวิธีที่รุนแรง
  3. มีระเบียบวินัย ผู้ที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตยต้องเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยประพฤติปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมถึงแม้การปกครองแบบประชาธิปไตยจะมีสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนก็จริง แต่การใช้สิทธิเสรีภาพต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย การใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขตจนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ย่อมทำให้เกิดความสับสนอลเวง ความไร้ระเบียบในสังคม ดังนั้น สังคมประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้ถ้าคนในสังคมเป็นผู้มีระเบียบวินัย
  4. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมักเกิดขึ้นเนื่องจากความรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของประเทศจะต้องประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น
- สิริยา โสธน (2546 : 47; อ้างถึงใน พงษา สัมฤทธิ์. 2544 : 43) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครอง หมายถึง การจัดรูปแบบทางการเมือง

โดยกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมือง บทบาท อำนาจ และหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง ตลอดจนวิธีการที่จะใช้ในการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวทางประชาธิปไตย จากหลักการหรืออุดมการณ์ของประชาธิปไตยดังกล่าวได้ก่อให้เกิดรูปแบบการปกครองได้ดังนี้

1. จากหลักแห่งเหตุผลที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผลและสามารถใช้เหตุผลที่ตนมีอยู่ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเผชิญอยู่ และทุกคนมีความสามารถใช้เหตุผลเท่าเทียมกัน ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการปกครองที่ต้องอาศัยหลักการของการประชุมปรึกษาหารือร่วมอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อหาข้อยุติตามเหตุผลที่ถูกต้อง ซึ่งสถาบันทางการเมืองที่ใช้ทำหน้าที่ตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐบาล เป็นต้น
2. จากหลักแห่งการยินยอม ที่ประสงค์จะให้บุคคลมีเสรีภาพและเป็นตัวของตัวเองสามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของตนโดยปราศจากการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการปกครอง โดยออกกฎหมายเพื่อพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลในอันที่จะแสดงความคิดเห็นในการที่จะสนับสนุนในแนวความคิดที่ตนเห็นว่าถูกต้องเหมาะสมหรือการที่จะคัดค้านในสิ่งที่ตนเห็นว่าไม่ถูกต้องเหมาะสม การเคารพในสิทธิที่กล่าวมานี้ได้แก่ ให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้โอกาสฝ่ายค้านในอันที่จะคัดค้านนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศชาติ หรือการให้โอกาสแก่สื่อมวลชนมีอิสระเต็มที่ที่จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยไม่ถูกคุกคาม เป็นต้น
3. หลักแห่งความเสมอภาคกัน โดยไม่คำนึงถึงชนชั้น วรรณะ ได้ก่อให้เกิดการพิทักษ์คุ้มครองต่อบุคคลทางด้านกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีการให้สิทธิเสรีภาพในเรื่องต่าง ๆ เช่น สิทธิทางการเมือง การศึกษา การนับถือศาสนา การประกอบอาชีพ สิทธิในร่างกายหรือการครอบครองทรัพย์สิน เป็นต้น
4. จากหลักศีลธรรมที่เชื่อว่ามนุษย์มีศีลธรรมประจำใจ และจะทำอะไรมักคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเสมอ ได้ก่อให้เกิดความเชื่อถือในบุคคลและอิสระอย่างเต็มที่ในอันที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่าคนเราจะกระทำ เฉพาะกิจกรรมที่สร้างสรรค์มากกว่าทำลาย
5. จากแหล่งแห่งการพัฒนาตนเอง ที่เชื่อว่ามนุษย์นั้นจะมีความสามารถในอันที่จะปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า ซึ่งบางครั้งอาจต้องใช้ระยะเวลาบ้าง จากหลักดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือการกระทำ กิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอน และใช้ความพินิจพิจารณาด้วยความรอบคอบและอดทน เช่น การออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับประชาชนต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบหลายขั้นตอน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้บุคคลอิสระที่จะคิดหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นมา

6. จากหลักแห่งการปกครองตนเอง ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนที่มีความสามารถและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด ได้มีสิทธิที่จะเข้าร่วมในการบริหารประเทศโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งสมัยก่อนอาจเข้าร่วมโดยตรง แต่ปัจจุบัน เนื่องจากคนมีจำนวนมากขึ้น ฉะนั้น จึงออกมาในรูปของการเลือกหาบุคคลที่เหมาะสมเข้าไปทำหน้าที่ตามอำนาจอธิปไตยที่ตนมีอยู่ เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นของปวงชน

7. จากหลักแห่งเสรีภาพที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างทั่วถึง ได้เกิดวิธีการปกครองที่กำหนดขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลเพื่อจะพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อเกิดความเป็นระเบียบและมีความยุติธรรมในสังคม เช่น การให้เสรีภาพในเรื่องการนับถือศาสนา การพูด การพิมพ์ และการโฆษณา การประกอบอาชีพ เป็นต้น และได้รับสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนเพื่อชดเชยจากการที่ทางรัฐบาลได้เวนคืนทรัพย์สินของเอกชนไปเป็นของรัฐ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นสื่อกลางเพื่อใช้อธิบายได้แก่ เพื่อหาข้อยุติอย่างมีเหตุผลคือรัฐสภา การจะกระทำอะไรลงไปต้องเป็นไปตามความยินยอมของทุกฝ่าย ซึ่งประชาธิปไตยนั้นถึงแม้จะยืดหยุ่นข้างมาก แต่ก็พึงเหตุผลฝ่ายตรงข้ามด้วย ต้องให้สิทธิเสรีภาพโดยเสมอภาคกัน ให้อิสระแก่ประชาชน ได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าร่วมบริหารประเทศโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจจะกระทำ โดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ เพราะถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ฉะนั้น ควรให้ประชาชนเป็นผู้ให้อำนาจดังกล่าว และประการสุดท้ายที่สำคัญต้องพยายามขยายสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มที่

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะของผู้ที่มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ควรจะมีคุณลักษณะดังนี้ ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล ยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นในการใช้สิทธิและเสรีภาพของเขา สามารถทนการวิจารณ์จากผู้อื่น ปรับตัวได้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย ไม่เคร่งครัดในระบบอาวุโสมากเกินไป ไม่เชื่อเรื่องมงายและไร้เหตุผล ยอมรับอำนาจที่มีเหตุผลและชอบธรรม เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล ไม่ยอมให้ใครมาครอบงำ ตนเอง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยสันติวิธี และมองโลกในแง่ดี และมีความศรัทธาและความหวังในชีวิต

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง

แนวคิดและหลักการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ เป็นการกระทำหรือมาตรการที่รัฐบาลกลางหรือการบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือการบริการสาธารณะบาง

เรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นหรือโอนภารกิจบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐไปให้หน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ มีดังนี้ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546 : 3)

1. เน้นกระจายอำนาจทางการคลังและการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถจัดงบประมาณของตนเองได้อย่างอิสระ
2. ส่งเสริมให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีความชัดเจนและเหมาะสม ควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่น
3. สนับสนุนให้ประชาชน ภาคประชาสังคมและองค์กรเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นรวมทั้งให้มีระบบตรวจสอบและประเมินผลที่ดี

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ เน้นกระจายอำนาจทางการคลังและการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถจัดงบประมาณของตนเองได้อย่างอิสระ ส่งเสริมให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีความชัดเจน และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ถือว่าประชาชนทั้งหลายมีสิทธิที่จะรับรู้การดำรงชีพของตนเองและกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง โดยมีหลักการสำคัญคือ เป็นการโอนอำนาจ การปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยมีอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายการกระจายอำนาจทำให้เกิดระเบียบการบริหารราชการท้องถิ่นขึ้นมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของหลักการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ประยูร กาญจนกุล (2535 : 171) ได้ให้ความหมาย การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาของราชการส่วนกลาง

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2537 : 24) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นที่ได้มีการจัดองค์กรขึ้น โดยความเห็นชอบของส่วนรวม (โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง) ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2537 : 362-366) ได้เสนอบทวิเคราะห์การกระจายอำนาจกับการกระจายทรัพยากร โดยเสนอกรอบการวิเคราะห์แนวใหม่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจและบทบาทของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเห็นว่ากรอบความคิดเห็นใหม่จะเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง เน้นการยอมรับสิทธิของชุมชนตามศักยภาพที่แท้จริงทางเศรษฐกิจสังคมและความต้องการของชุมชนที่จะบริหารกิจการบางอย่างเอง เช่น การจัดการใช้น้ำ การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน หรือการระงับข้อพิพาทกันเองตามประเพณีและวิถีชีวิตที่เขาปฏิบัติกันมา ดังนั้นสาระการวิเคราะห์จะเปลี่ยนใหม่ ดังนี้ ชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้งไม่ใช่ส่วนกลาง สัมพันธภาพรัฐกับชุมชนท้องถิ่นเป็นสัมพันธภาพที่ต่างยอมรับซึ่งกันและกันไม่ใช่รัฐเป็นผู้ให้ชุมชน และประชาชนเป็นผู้รับกรอบการยอมรับซึ่งกันและกันไม่ใช่การเมืองและกฎหมาย แต่เป็นการแสวงหาศักยภาพและวิถีชีวิตตลอดจนประเพณีที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม กฎหมายที่รัฐจะออกมารับรอง ศักยภาพและวิถีชีวิตชุมชนจะเป็นเพียงเครื่องมือ ซึ่งอาจบริหารในโครงสร้างอำนาจรัฐแบบองค์กรท้องถิ่นของตะวันตก เพราะมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจคือการบริหารชุมชนท้องถิ่นในชนบทซึ่งจะมีรูปแบบองค์กรบริหารส่วนตำบล สุขาภิบาล ไปใช้ไม่ได้เพราะไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน

จากความหมายต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระตามสมควรและยังเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่น ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหลักการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาของตนเองในระดับท้องถิ่น ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ และหลักการกระจายอำนาจตั้งอยู่บนพื้นฐานประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ประการดังนี้ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546 : 3)

1. เป็นการแบ่งภาระของรัฐบาลกลางหรือหน่วยบริหารราชการส่วนกลาง
2. เป็นการทำให้ปัญหาในท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น
3. เป็นการส่งเสริมให้คนในแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถ และพัฒนาบทบาทตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง
4. เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยและเป็นพื้นฐานสำคัญให้คนในท้องถิ่นได้ก้าวขึ้นไปดูแลปัญหาระดับชาติต่อไป

5. เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

จากความหมายต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นการแบ่งภาระของรัฐบาลกลางหรือหน่วยบริหารราชการส่วนกลาง เป็นการส่งเสริมให้คนในแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถ เสริมสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

ลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่นได้เอง ดังนี้ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546 : 3)

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานจัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

จุดแข็งของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจปกครอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ดังนี้ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546 : 4)

1. ทำให้มีการสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ดีขึ้นเพราะผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งในท้องถิ่นจะรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่า
2. เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง
3. เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย เพราะการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย เพราะการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักรับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

จากความหมายต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า จุดแข็งของการกระจายอำนาจ คือ เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย เพราะการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย

จุดอ่อนของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

การกระจายอำนาจ ให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารจัดการ ฟังตนเองและตัดสินใจ ในกิจกรรมของท้องถิ่นได้เอง แต่ยังพบจุดอ่อนในการกระจายอำนาจปกครอง ดังนี้ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546 : 4)

1. อาจก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างท้องถิ่นซึ่งมีผลกระทบต่อเอกภาพทางการปกครองและความมั่นคงของประเทศ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นอาจมุ่งแต่ประโยชน์ของท้องถิ่นตน ไม่ให้ความสำคัญกับส่วนร่วม
2. ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งอาจใช้อำนาจบังคับกดขี่คู่แข่งหรือประชาชนที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายตนเอง
3. ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ เพราะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้และบุคลากรประจำอยู่ทุกหน่วยการปกครองท้องถิ่น ไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเหมือนการบริหารราชการส่วนกลาง

จากความหมายต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่า จุดอ่อนของการกระจายอำนาจ คือ ก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างท้องถิ่นซึ่งมีผลกระทบต่อเอกภาพทางการปกครองและความมั่นคงของประเทศ ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ

เป้าหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลง เหลือภารกิจหลักเท่าที่ควรทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ใหม่ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2543 : ออนไลน์)

1. เพื่อให้บริการต่างๆ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการถ่ายโอนภารกิจ เป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว รูปแบบการกระจายอำนาจ การจัดบริการสาธารณะ จึงไม่ควรจำกัดอยู่ที่การโอนภารกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับรูปแบบที่สามารถตอบสนอง ต่อวัตถุประสงค์ทั้งสองประการเป็นหลัก

2. พึงระลึกว่า " การกระจายอำนาจ " ไม่ใช่เครื่องมือวิเศษ ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาทุก

ปัญหาได้เพราะการกระจายอำนาจ อาจก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดจากระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ การขาดผู้บริหารที่มีความสามารถเพียงพอ ที่จะรองรับระบบที่มีการกระจายอำนาจได้

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบการปกครองของชุมชนที่มีอาณาเขตแน่นอน แต่ไม่มีอำนาจอธิปไตยแยกตัวเป็นอิสระไปจากประเทศเป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมายและการจัดองค์การที่จำเป็นเพื่อออกข้อบัญญัติในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมท้องถิ่นของตน โดยอิสระ

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกัน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ โดยมีตัวแทนซึ่งประชาชนเลือกขึ้นมา การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 12- 3) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองของชุมชน ๆ หนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจจะมีความแตกต่างในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม มีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2541 : 33) ให้แนวคิดว่าการบริหารท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลในส่วนกลางให้หรือกระจายอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารไปให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งรวมทั้งให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะบางประการเพื่อชุมชนของตนเอง หากรัฐบาลในส่วนกลางมอบอำนาจให้แก่ข้าราชการประจำหรือมอบอำนาจให้หน่วยงานของรัฐไปปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคหรือในชนบท เช่นนี้ไม่เรียกว่าเป็นการบริหารท้องถิ่น แต่ความเป็นอิสระของหน่วยการบริหารท้องถิ่นจะมีมากจนถึงขนาดที่เป็นอิสระ โดยไม่ขึ้นกับรัฐบาลในส่วนกลาง ในเวลาเดียวกันเพื่อให้การบริหารท้องถิ่นดำเนินการไปได้จึงจำเป็นต้องมีหน่วยการบริหารท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการบริหารท้องถิ่น เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนรวมในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2544 : 33) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองในเรื่องของท้องถิ่น โดยรัฐมีหน้าที่

ให้ความเป็นอิสระแก่ประชาชนในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น หรือเรียกว่า การกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้ท้องถิ่น แต่การให้ความเป็นอิสระนี้ มีข้อจำกัด

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 9) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนา และให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

อนเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2545 : 27) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การเป็นประชาธิปไตยที่ท้องถิ่นนั้น ต้องเน้นการที่ประชาชนปกครองตนเองโดยตรงให้มากขึ้น คือ ประเทศที่เป็นประชาธิปไตย เน้นการเลือกผู้แทน แต่ประชาธิปไตยของท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง

จากนิยามต่างๆดังได้กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองที่อยู่ภายใต้หน่วยการปกครองระดับประเทศไทยที่เป็นรัฐเดี่ยว และอยู่ต่ำกว่าหน่วยการปกครองระดับมลรัฐในประเทศที่เป็นรัฐรวม โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองดังกล่าวมีความรับผิดชอบขั้นต้นต่อท้องถิ่นของตน และได้รับการรับรองให้มีอำนาจหน้าที่ที่จะใช้ดุลยพินิจในเรื่องสำคัญได้ โดยไม่ต้องขอความเห็นจากรัฐบาลกลางหรือมลรัฐซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด หรือติดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวในแง่ประชาธิปไตยว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง จึงสามารถสรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้ (ชวงส์ ฉายะบุตร. 2539 : 27-29)

1. การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ รากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนทางการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาในระบอบการปกครองประชาธิปไตย โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้ง ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนมีดุลยพินิจเลือกผู้แทนที่

เหมาะสม สำหรับผู้ได้รับเลือกเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น นับว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นที่จะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่นเกิดความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง หัวใจของการปกครองท้องถิ่นประการหนึ่งคือ การปกครองตนเองไม่ใช่เกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองก็คือ การปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งผู้บริหารท้องถิ่น นอกจากจะได้รับการเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นต้องรับฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ

การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินการพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทอย่างได้ผลนั้นจะต้องเริ่มมาจากการช่วยตนเองของท้องถิ่นทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรง โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงไม่เช่นนั้นแล้วการพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะการหยิบบิ้นให้

2.1 การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาอย่างต่างกัน ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี

2.2 การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองการได้รับเลือกตั้งการสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกทักษะการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองที่รัฐบาลให้อำนาจหรือการกระจายอำนาจไปให้หน่วยปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและชุมชน โดยมีองค์กร

ผู้รับผิดชอบ มีอิสระในการใช้ดุลยพินิจมีเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงานแยกออกจากราชการส่วนภูมิภาคแต่องค์กรปกครองท้องถิ่นก็มีได้มีอธิปไตยในตัวเอง ยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง ตามวิธีที่เหมาะสมการปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นสามารถจำแนกได้ดังนี้ (ชวงส์ ฉายะบุตร. 2539 : 26 – 27)

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็จะสามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ทรัพยากร ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรองรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้
3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงจำเป็นโดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้แต่จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้าง แต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ
4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบอบประชาชนไปโดยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้ก็มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2535 : 7-8) ได้กล่าวว่า จากวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นสามารถนำมาสรุปลักษณะที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นได้ดังต่อไปนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายและหน่วยการปกครองนั้นๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยราชการ เพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจการปกครองตนเอง (Autonomy)

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ต้องมีองค์การที่มาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)

4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น จะต้องมียอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) โดยอนุญาตจากรัฐ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

5. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรจะมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับทั้งปวงย่อมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดๆ ของรัฐ

7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น เมื่อได้รับการจัดตั้งแล้วยังอยู่ในความรับผิดชอบ และอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนในส่วนรวม จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน การบริหารราชการต่างๆ และเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรองรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริง และล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองนำไปสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยโดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่ายสามารถแก้ไข ปัญหาในท้องถิ่นแต่ละแห่งได้รวดเร็ว

โกวิท พวงงาม. (2552 : 31-33) ได้กำหนดองค์ประกอบการปกครองท้องถิ่นไว้ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal State) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง
2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกใน 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่ จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WTO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) โดยให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาคด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น
3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง และการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ
4. องค์กัรนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบายออกกฎข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ
5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การ หรือคณะผู้บริหาร ต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง
6. มีอิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ
7. งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการเลือกตั้งขึ้นแล้ว ยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระใน

การดำเนินงาน ให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าเมื่ออิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึง เฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น คือการมีอิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการ มีเขตการปกครองที่ชัดเจน มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ มีบุคลากรในการปฏิบัติงานของตนเอง งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บและมีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตกฎหมายแม่บท

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่น

นักการเมือง หรือผู้นำท้องถิ่น ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลสำเร็จ หรือประสิทธิภาพของการพัฒนาท้องถิ่น บางครั้งการจัดองค์กร แม้จะไม่เรียบร้อยถูกต้องอยู่บ้าง ก็อาจได้รับผลงานสูงได้ หากได้นักการเมืองที่มีลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำของนักการเมืองไม่ดี แม้การจัดองค์กรถูกต้อง หรือดีเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นย่อมสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้น นักการเมืองจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์กร ขึ้นอยู่กับนักการเมืองหรือผู้นำ ซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ จึงมีนักวิชาการได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักการเมืองหรือผู้นำท้องถิ่นดังนี้

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2523 : 50) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้นำโดยทั่วไปว่า ควรจะมีคุณสมบัติหรือความสามารถที่จะช่วยทำให้ความเป็นผู้นำของเขาดำเนินอยู่ตลอดไปในชุมชนนั้น ๆ ดังนี้

1. มีความสามารถในการพูด รับฟังความคิดเห็น และทำงานร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กร และทราบถึงความต้องการ (Needs) และปฏิภาณ (Aspiration) ของชาวบ้าน
2. ความสามารถในการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่สมาชิก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างคนจนกับคนรวย อาสาสมัครกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล ผู้เชี่ยวชาญกับคนไม่รู้หนังสือ ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา คนแก่กับคนหนุ่มสาว เป็นต้น
3. ความสามารถที่จะชี้ให้เห็นถึงความต้องการที่แท้จริง และปฏิภาณของประชาชนรุ่นใหม่ ทำงานร่วมกับประชาชน เพื่อที่จะกระตุ้นให้เขาเกิดความคิดริเริ่ม และรู้จักช่วยตัวเอง และพัฒนาผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้เขาสามารถดำเนินงานด้วยตนเอง
4. ความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนา

ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น กลุ่มสหกรณ์ คณะกรรมการสภาตำบล กลุ่มชาวนา ฯลฯ

5. ความสามารถที่จะทำงานตามลำพัง แม้ว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุนหรือได้รับการขัดขวางจากประชาชน ผู้ซึ่งไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง

6. ความสามารถที่จะขอความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการทำงานของเขา

7. ความสามารถที่จะดำเนินชีวิตอย่างธรรมดาสามัญ และทำงานกับคนทุกชั้นวรรณะ เช่น เป็นอาสาสมัครทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล คนหนุ่มทำงานร่วมกับคนแก่ เป็นต้น

8. ความสามารถที่จะเข้าใจและยอมรับสภาพกดดันที่เกิดขึ้นจากการทำงาน และยังคงดำเนินงานต่อไปอย่างสุขุมรอบคอบ

9. ความสามารถที่จะเข้าใจและยอมรับความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น

10. ความสามารถที่จะนำตัวออกจากโครงการ ในทันทีที่โครงการนั้นสามารถดำเนินไปได้ โดยผู้นำที่เขาได้พัฒนาขึ้น ตัวอย่างเช่น ออกจากโครงการทันทีที่โครงการใกล้จะบรรลุผลสำเร็จ เป็นต้น

11. ความสามารถที่จะทำงานต่อไปโดยไม่หวังชื่อเสียง จากผลงานที่ประสบผลสำเร็จ ตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

12. ความสามารถที่จะเข้าใจขบวนการของการเปลี่ยนแปลง (Process of Change) เป็นผู้ตรงต่อเวลา มีความอดทนและเสียสละเพื่อส่วนรวม

ทวิช จิตรสมบูรณ์ (2553 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองในอุดมคติต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการคือ

1. รู้ คือ มีความรู้ทางเทคนิคในการทำงานการเมือง ซึ่งต้องการความรู้รอบด้าน ไม่ใช่เฉพาะเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ เท่านั้น ยิ่งรู้มากหลากหลายเท่าไร เชื่อมโยงกันได้มากเท่าไรยิ่งดีเท่านั้น เช่น นักการเมืองที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมายาวนาน หรือนักการเมืองที่ไปรู้ศึกษางานมาอย่างหนัก

2. เก่ง คือ เป็นคนฉลาดรู้จักคิดแก้ปัญหา รู้จักคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ รู้จักคิดเชื่อมโยงการกระทำกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นต้น เก่งต่างจากรู้แต่เสริมกัน บางคนมีความรู้มากแต่คิดไม่เก่ง บางคนเก่งแต่ไม่มีความรู้เพียงพอ

3. กล้า คือ เมื่อได้ข้อสรุปจากความรู้และความเก่งที่มีแล้ว ก็ต้องมีความกล้าหาญที่จะทำการให้เป็นไปตามนั้น แม้การกระทำนั้นจะเสี่ยงภัย หรือทำให้บุคคลบางกลุ่มระคายเคือง โดยเฉพาะกลุ่มที่ตนเองเคารพรักนับถือ หรือมีบุญคุณต่อตน

4. ดี คือ มีจริยธรรม เช่น ไม่โกงกิน และมีคุณธรรมเช่น ซื่อสัตย์ โอบอ้อมอารี เห็นใจคนจน เสียสละ ยุติธรรม ประหยัด เคารพสิทธิผู้อื่น

สรุปได้ว่า นักการเมือง หรือผู้นำท้องถิ่น ต้องมีความรู้ความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีความรู้ทางเทคนิคในการทำงานการเมือง ซึ่งต้องการความรู้รอบด้าน เป็นคนฉลาดรู้จักคิดแก้ปัญหา รู้จักคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ รู้จักคิดเชื่อมโยงการกระทำกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมือง

นักการเมือง หรือผู้ปฏิบัติงานทางการเมืองเป็นส่วนประกอบสำคัญของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีความสำคัญพอๆ กับผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งก็คือการศึกษาที่วางไว้ในรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันก็คือในสังคมมีการพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ในที่ทำงาน จนถึงสังคมโดยรวม มีนักวิชาการได้ให้ความของคุณลักษณะของนักการเมือง ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า มีความปรารถนาที่จะเห็นการเมืองไทยเป็นการเมืองที่สร้างสรรค์ และการเมืองที่สร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้เมื่อมี “นักการเมืองที่สร้างสรรค์” ซึ่งเป็นนักการเมืองที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นผู้ที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง นักการเมืองที่สร้างสรรค์ต้องตระหนักเสมอว่าการให้สัมภาษณ์ในเรื่องใดๆ ก็ตาม หากไม่ใช่ข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นอันมีหลักฐานที่เชื่อถือได้แล้วไม่ควรพูดออกไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่พาดพิงทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย
2. นักการเมืองที่สร้างสรรค์ควรเป็นลูกผู้ชายตัวจริงที่กล้าตอบคำถามข้อสงสัยของประชาชนหรือฝ่ายตรวจสอบรัฐบาลด้วยความจริงใจโดยตั้งใจที่จะตอบข้อซักถามอย่างตรงไปตรงมา ไม่ใช่ถามอย่างตอบอย่างหรือพยายามเบี่ยงประเด็น โยนความผิด หรือแกล้งพูดเฉไปเรื่องอื่นเพื่อหลบเกลื่อน
3. ต้องมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาประเทศชาติ นักการเมืองที่สร้างสรรค์ควรทำหน้าที่ทางการเมืองด้วยเป้าหมายหลักคือ มุ่งพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองเป็นสำคัญไม่ใช่มีเป้าหมายเพียงเพื่อถล่มนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามที่ตนคิดว่าเป็นศัตรูให้พินาศไปอย่างไร้คุณธรรมโดยไม่สนใจว่าประเทศชาติบ้านเมืองจะเป็นอย่างไร

ลิจิต ธีรเวกิน (2549 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า นักการเมืองจะถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ติดยึดกับตำแหน่งอำนาจ แม้การดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะส่งผลในทางลบก็ตามนักการเมืองที่ดีน่าจะเป็นนักการเมืองที่มีคุณสมบัติ 5 ประการดังต่อไปนี้

1. นักการเมืองผู้นั้นต้องมีความผูกพันทางอุดมการณ์ โดยในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีความเชื่อและศรัทธาในระบบประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย และต้องเข้าใจว่าประชาธิปไตยนั้นเป็นกรรมวิธีเพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่าง และขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่มีเป้าหมายอันปลายที่มีคุณค่าในตัวของมันเอง นักการเมืองที่ดีจึงเป็นนักการเมืองที่ปฏิบัติตามกรอบกติกาเพื่อรักษาไว้ซึ่งกระบวนการประชาธิปไตย โดยไม่ตะแบงละเมิด
2. นักการเมืองที่ดีจะต้องมีจริยธรรมทางการเมืองในขณะที่อุดมการณ์ทางการเมืองมักจะรวมจริยธรรมอยู่ด้วย แต่จริยธรรมทางการเมืองอาจจะเป็นรายละเอียดที่อยู่นอกกรอบอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งเป็นกรอบใหญ่ ประเด็นเรื่องจริยธรรมทางการเมืองจะเกี่ยวข้องกับความต้องการตามกฎหมาย ความชอบธรรมทางการเมือง และความน่าเชื่อถือรวมทั้งศรัทธา การกระทำอันใดก็ตามถึงแม้จะถูกต้องการตามกฎหมายจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงถ้าเกิดผลเสียตามมา จริยธรรมทางการเมืองจะเป็นเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติ ในขณะที่อุดมการณ์ทางการเมืองจะทำหน้าที่เสมือนจิตวิญญาณของระบบการเมืองในภาพรวม
3. นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จในฐานะนักการเมืองที่ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม ไม่ว่าจะในฐานะสมาชิกรัฐสภาหรือรัฐมนตรีจะต้องมีความรู้ทางการเมือง ซึ่งความรู้ดังกล่าวนี้คือ ความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีวิชาหนึ่งวิชาที่เริ่มต้นในอังกฤษเป็นที่ทราบกันว่าเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการเมือง ความรู้เกี่ยวกับการเมืองและเศรษฐศาสตร์ หรือที่เรียกว่า PPE (Philosophy, Politics and Economics) วิชาดังกล่าวนี้มีแนวคิดที่ว่า การบริหารประเทศนั้นจะต้องกระทำโดยบุคคลที่มีความรู้ทางการเมือง อันรวมถึงความรู้ทางสังคมด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจและธุรกิจ ทั้งเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ แต่ที่สำคัญจำเป็นจะต้องมีความรู้เรื่องปรัชญาทางการเมือง ซึ่งปรัชญาทางการเมืองนั้นจะรวมทั้งอุดมการณ์และจริยธรรมเพื่อเป็นเครื่องชี้นำในการปฏิบัติ นักการเมืองที่มีความรู้ครึ่งๆ กลางๆ จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาดเนื่องจากขาดข้อมูลและความรู้ ที่สำคัญขาดอุดมการณ์ที่จะเป็นเครื่องชี้นำ
4. นักการเมืองที่ดีจะต้องมีประสาทสัมผัสทางการเมือง ความสามารถในการเข้าใจนัยสำคัญทางการเมืองอันเกิดจากเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลในทางลบหรือทางบวกนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะการอ่านสถานการณ์ทางการเมืองที่ผิดพลาดอาจจะนำไปสู่ความสูญเสีย

อย่างมหาศาล กระบวนการทางการเมืองที่เริ่มต้นจากคนเพียงคนเดียวที่ดูเหมือนไม่สำคัญเนื่องจากการอ่านสถานการณ์ที่ผิดพลาด อาจจะไปสู่การขยายขอบข่ายอย่างกว้างขวาง เป็นผลร้ายทางการเมืองได้ ดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเร็วๆ นี้

5. นักการเมืองที่ดีคือนักการเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์

ทางการเมืองของสังคม การขาดความเข้าใจอารมณ์ทางการเมืองของสังคมจะนำไปสู่ความเสียหายทางการเมืองอย่างหนัก อารมณ์ทางการเมืองสามารถกระตุ้นปลุกเร้าให้เกิดขึ้นโดยกระบวนการทางการเมือง ความไม่เข้าใจอารมณ์ทางการเมืองย่อมบ่งชี้ถึงการขาดประสิทธิภาพทางการเมือง เพราะทั้งสองส่วนนี้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้น

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของนักการเมืองที่ดีและประสบความสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับรัฐบุรุษด้วย เพราะการเป็นรัฐบุรุษจะต้องเริ่มต้นจากการเป็นนักการเมืองที่ดี นักการเมืองที่ดีและประสบความสำเร็จไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่สามารถชนะการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงเท่านั้น แต่ต้องมีคุณสมบัติพิเศษอันเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต มีความเป็นผู้นำที่สง่างาม น่าเชื่อถือเปี่ยมด้วยบารมี มีอุดมการณ์และจริยธรรมที่ดีจนเป็นแบบอย่างสำหรับคนทั่วไปได้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ

การบริหารงานในปัจจุบันนี้ผู้บริหารทุกคนจำเป็นต้องใช้ความเป็นผู้นำเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะจะสามารถได้ใช้หรือพยายามใช้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือพนักงานออกมาในการปฏิบัติงานให้มากที่สุด พึงระลึกไว้เสมอว่าพนักงานทุกคนมีความสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ที่ผลักดันให้งานทุกอย่างของกิจการนั้นสามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น การบริหารงานที่ดีจะต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะ ความเป็นผู้นำและเก่งงาน เก่งคน เก่งคิด เก่งการดำเนินชีวิตไปพร้อม ๆ กัน

สำนักพุทธธรรมผาซอแนแก้ว (2549 : ออนไลน์) ตามทฤษฎีการบริหาร ปัจจัยนำเข้าที่นำมาใช้ในกระบวนการดำเนินงานให้เกิดผลผลิตหรือปัจจัยนำออกมีอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ คน(Man) เงิน(Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหาร (Management) คน บุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยที่สำคัญมากประการหนึ่งของการดำเนินงานทุกประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่มีความรู้มีทักษะหรือมีความสามารถ เป็นทรัพยากรที่หายากสมควรที่จะทะนุบำรุงเอาไว้ให้ดี

ฉะนั้น การสร้างหรือพัฒนาคนของหน่วยงานหรือองค์กร จึงถือว่ามีมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพในการทำหน้าที่เป็นหัวหน้างาน เป็นผู้บริหาร ซึ่งจะนำองค์กรสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

การที่จะเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้ผู้นั้นจะต้องบริหาร 3 ปัจจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันได้แก่ การบริหารตนเอง การบริหารคน การบริหารงาน โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารคน เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องมีและสร้างภาวะผู้นำ พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาให้เป็นผู้นำที่พึงประสงค์ ปรับใช้แนวคิดทฤษฎีการเป็นผู้นำมาใช้ในสิ่งแวดล้อมขององค์กร เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมขององค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเจริญให้กับองค์กรและประเทศชาติต่อไป

แนวคิด

ผู้นำเป็นผู้ที่มีศิลปะที่สามารถมีอิทธิพลเหนือคนอื่น และนำบุคคลเหล่านั้นไปโดยได้รับความไว้วางใจและเชื่อมั่นอย่างเต็มที่พร้อมทั้งให้ความเคารพนับถือให้ความร่วมมือและให้ความมั่นใจในตัวผู้นำอย่างจริงจัง

ผู้นำเป็นศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจ หรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น ในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนาจการ โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายให้ร่วมใจ กับตนดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ มนุษย์ทุกคน มีความเป็นผู้นำมาตั้งแต่เกิดและได้รับการปรุงแต่งโดยการอบรมสั่งสอนทางการศึกษาทำให้เกิด ความเป็นผู้นำพื้นฐานขึ้นในตัว สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ สามารถทำให้ภาวะผู้นำพื้นฐานนั้นแปรเปลี่ยน ไปได้อีกไม่ว่าจะทางดีขึ้นหรือเลวลง และผู้นำสามารถพัฒนาขึ้นได้ ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำแยกได้ หลายแนวคิด แต่แนวคิดที่สำคัญคือผู้นำตามทฤษฎีพฤติกรรมและผู้นำตามทฤษฎีคุณลักษณะของ ผู้นำ (สำนักพุทธธรรมผาซ้อนแก้ว, 2549 : ออนไลน์)

การแบ่งประเภทของผู้นำตามลักษณะพฤติกรรมมีหลายวิธีตามลักษณะต่าง ๆ เช่น ลักษณะการปฏิบัติงาน ลักษณะของพฤติกรรม ลักษณะการบริหาร และทฤษฎี 3 มิติ คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำที่ดี จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานขององค์กรหรือ หน่วยงาน

ความหมายของคำว่าผู้นำ

ผู้นำหรือผู้มีอำนาจเหนือคนอื่น ใช้อิทธิพลหรืออำนาจของตนเองต่อผู้ได้บังคับบัญชาใน สถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ความหมายของผู้นำ ได้มีผู้ให้ ความหมายของภาวะผู้นำไว้หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนี้

สุทิน ภูเจริญ (2528 : 12) ได้กล่าวว่าผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการบริหารงาน ความสามารถผู้นำมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประสิทธิผล และประสิทธิภาพขององค์กร และได้ให้ คำนิยามเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ คือ

1. ผู้นำ คือ บุคคลซึ่งมีบทบาทเหนือบุคคลอื่น

2. ผู้นำ คือ บุคคลหนึ่งที่มีบทบาท หรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น

3. ผู้นำ คือ บุคคลซึ่งมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินงานให้หน่วยงานดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

4. ผู้นำ คือ ผู้ซึ่งได้รับคัดเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ

5. ผู้นำ คือ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในหน่วยงานหรือดำรงตำแหน่งหัวหน้า

กวี วงศ์พูน (2539 : 14-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ คือ

1. ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่มเป็นผู้ที่มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง

2. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่ม หรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่ชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย

3. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือก หรือยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมิติของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้

4. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่าง คือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

5. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

กิติ ดยัคคานนท์ (2543 : 21) ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้า และเป็นผู้ตัดสินใจ เนื่องจากเป็นผู้มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางดีหรือในทางชั่วก็ได้

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544 : 31) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ ก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือบุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

สำนักพุทธธรรมพาชวนแก้ว (2549 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึง ความหมายของผู้นำ ดังนี้

1. ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้

2. ผู้นำ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลาย ๆ คนที่มีอำนาจอิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการหรือคำสั่งของเขาได้
3. ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลในทางที่ถูกต้องต่อการกระทำของผู้อื่นมากกว่าคนอื่น ๆ ในกลุ่มหรือองค์กรซึ่งเขาปฏิบัติงานอยู่
4. ผู้นำ คือ ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากกลุ่มเพื่อให้เป็นหัวหน้า
5. ผู้นำ เป็นคนเดียวในกลุ่มที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ ผู้ประสานงานกิจกรรมภายในกลุ่ม ซึ่งกล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้นำคือ ผู้ที่มีศิลปะที่สามารถมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น เป็นบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจนำบุคคลอื่นไป โดยได้รับความไว้วางใจและเชื่อใจอย่างเต็มที่อีกทั้งยังได้รับความเคารพนับถือ ความร่วมมือและความมั่นใจจากผู้ที่บังคับบัญชาอย่างจริงจัง

สรุปได้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอำนาจเหนือบุคคลอื่นในกลุ่ม เป็นที่ยอมรับและเชื่อฟังของสมาชิกในกลุ่มที่จะปฏิบัติตามความคิดเห็นหรือคำสั่ง สามารถให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสิ่งที่ผู้อื่นร้องขอ และบรรยากาศของการเป็นผู้นำในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เป็นปัจจัยผันแปรอันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ

ผู้นำมีบทบาทและหน้าที่หลายอย่าง ผู้นำในกลุ่มคนที่ชอบเผด็จการอาจมีหน้าที่อย่างหนึ่งแต่ผู้นำในกลุ่มคนที่ชอบประชาธิปไตยอาจมีบทบาทและหน้าที่อีกอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม บทบาทและหน้าที่ต่างๆ ไปของผู้นำทุกคน ในกลุ่มคนทุกชนิด มีตรงกันอยู่บ้าง จึงขอสรุปบทบาทและหน้าที่ของผู้นำโดยทั่วไป เพื่อเป็นแนวความคิดสำหรับผู้บริหารการศึกษา 14 อย่าง (สำนักพุทธธรรมผาซ่อนแก้ว, 2549 : ออนไลน์) คือ

1. ผู้นำในฐานะผู้บริหาร (The Leader as Executive) บทบาทที่เห็นได้ชัดที่สุดของผู้นำก็คือบทบาทในฐานะผู้บริหารซึ่งประสานงานระหว่างกลุ่มต่างๆ ในองค์กร หรือในฐานะผู้ประสานงานภายในกลุ่มที่ตนเป็นผู้บริหาร ผู้นำประเภทนี้คอยช่วยให้งานของบุคลากรทุกคนดำเนินไปได้ด้วยดี ผู้นำจะเป็นผู้คุมนโยบายและกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และรับผิดชอบคอยดูแลนโยบายและวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้มีการปฏิบัติโดยครบถ้วนถูกต้อง
2. ผู้นำในฐานะผู้วางแผน (The Leader as Planner) โดยปกติผู้นำมักทำหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงานทุกชนิด เป็นผู้ตัดสินใจว่าบุคลากรในหมู่ของตนควรใช้วิธีการอย่างไรและใช้อะไรมาประกอบบ้างเพื่อให้บรรลุผลตามความต้องการ ผู้นำมักทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลด้วยว่าแผนที่วางไว้นั้นมีการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผู้นำมักจะเป็นผู้เดียวที่ทราบแผนทั้งหมดโดย

ต้องแท้ คนอื่นในกลุ่ม มักรู้เรื่องเฉพาะส่วนที่ตนได้รับมอบหมายหรือรับผิดชอบแต่รู้ไม่หมดทั้งแผน

3. ผู้นำในฐานะผู้กำหนดนโยบาย (The Leader as Policy Maker) งานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของผู้นำคือ การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหมู่คณะ และการวางนโยบายส่วนมากนโยบายมาจากที่ 3 แห่ง คือ

- 3.1 มาจาก "เบื้องบน" หรือ เจ้านาย ที่มีตำแหน่งสูง
- 3.2 มาจาก "เบื้องล่าง" คือ ได้มาจากคำแนะนำ หรือมติของบุคลากรได้บังคับบัญชา
- 3.3 มาจาก "ผู้นำ" ของหมู่คณะนั้นๆ

ไม่ว่านโยบายจะมาจากแหล่งใด ผู้นำมีอำนาจโดยเสรีที่จะกำหนดหรือเลือกด้วยตนเอง

4. ผู้นำในฐานะผู้ชำนาญการ (The Leader as Expert) ผู้นำน้อยส่วนมากหวังพึ่งผู้นำ จะทำหน้าที่คล้ายกับผู้ชำนาญการในสายวิชาชีพนั้นๆ แต่ผู้นำจะรู้เรื่องต่างๆ ในด้านเทคนิคไปเสียหมดทุกอย่างไม่ได้ ผู้นำในองค์กรนอกแบบหรือองค์กรอุปนัย บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในสายวิชาชีพมักจะมีบุคลากรอื่นมาหา เพื่อปรึกษาหารือขอความช่วยเหลืออยู่เสมอ โดยเป็นการขอความช่วยเหลือส่วนตัว บุคลากรผู้นั้นจึงกลายเป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการอยู่ในองค์กรนั้นๆ

5. ผู้นำในฐานะตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับภายนอก (The Leader as External Group Representative) เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มหรือขององค์กรหรือหน่วยงานใดก็ตาม จะพากันไปติดต่อกับภายนอกหมดทุกคน โดยตรงไม่ได้ ผู้นำที่มีคุณสมบัติเป็นที่พอใจของกลุ่มมักจะได้รับเลือกให้ไปทำหน้าที่แทน เขาก็กลายเป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม ต่อมาไม่เพียงแต่จะมีหน้าที่ติดต่อกับบุคคลภายนอกแทนกลุ่มเท่านั้น แต่เมื่อบุคคลภายนอกมาเจรจาอะไรกับกลุ่มก็ต้องเข้ามาเจรจาผ่านเข้าอีกด้วย ผู้นำประเภทนี้กลายเป็นผู้รักษาประตู ของบุคลากรในกลุ่ม หรือในองค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ โดยปริยาย

6. ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ภายใน (The Leader as Controller of Internal Relations) ผู้นำมักจะทำหน้าที่ควบคุมดูแลรายละเอียดต่างๆ ภายในกลุ่ม และเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่งภายในกลุ่ม ก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนั่นเองในบางกลุ่มไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น เช่นการจัดงานมงคลให้แก่สมาชิกคนใดคนหนึ่ง หรือเรื่องอะไรก็ตาม สมาชิกเป็นเจรจาผ่านหัวหน้าหรือผู้นำ ในบางกลุ่มผู้นำจะเจรจาให้หรือจะเอาใจใส่เฉพาะสมาชิกบางคน ไม่ทุกคน แต่ในบางกลุ่มผู้นำก็ไม่สนใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเลยก็มี ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะของผู้นำเป็นคนๆ ไป

7. ผู้นำในฐานะผู้ให้คุณและให้โทษ (The Leader as Purveyor of Rewards and Punishments) บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอให้คุณและให้โทษแก่บุคลากรอื่นหรือมี

อำนาจให้คุณให้โทษ จะกลายเป็นผู้ทรงอำนาจสำคัญและกลายเป็นผู้นำในที่สุด คุณและโทษที่วานี้ อาจจะเป็นการขึ้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือการมอบหมายงานให้มากขึ้นหรือน้อยหรือให้งานที่ยากๆ หรือง่ายๆ ทำก็ได้ทั้งนั้น ผู้บริหารที่ดีพึงระวังที่จะไม่มอบอำนาจเช่นนี้ให้แก่บุคลากรคนใดมากเกินไป เพราะความเสียหายอาจจะเกิดขึ้นกับองค์กรได้ในภายหลัง

8. ผู้นำในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย (The Leader as Purveyor of Rewards and Mediator) เมื่อมีการขัดแย้งใดๆ เกิดขึ้น บุคลากรคนใดคอยไกล่เกลี่ยให้สงบและเข้าใจกันได้ บุคลากรผู้นั้นมักจะกลายเป็นผู้นำในภายหลัง บางทีผู้นำประเภทนี้ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาคติภายในด้วยตนเองเลยก็มี

9. ผู้นำในฐานะที่เป็นบุคคลตัวอย่าง (The Leader as Exemplary) บุคลากรที่มีความประพฤติดีหรือปฏิบัติงานดีจนได้รับการยกย่องอยู่เสมอว่า เป็นตัวอย่างที่ดีขององค์กร มักจะกลายเป็นผู้นำของบุคลากรอื่นได้โดยง่าย เพราะเป็นคนที่ได้รับการนับถือจากบุคลากรสำคัญในองค์กร

10. ผู้นำในฐานะสัญลักษณ์ของกลุ่ม (The Leader as Symbol of the Group) ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวของกลุ่มคนทุกชนิดมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของกลุ่ม แต่คนหมู่มากอยู่ด้วยกันจะให้สามัคคีกันตลอดเวลา ย่อมลำบากมาก กลุ่มจึงมักมีคนอื่นๆ หนึ่ง หรือบางคน ที่ได้รับการยกย่องจากบุคลากรทั้งหลายว่าเป็นตัวแทนและเป็นคนดีที่หาที่ติไม่ได้ของเขา ซึ่งจะดีกับเขาเสมอไม่ว่าจะในโอกาสใด และจะดีด้วยกับคนทุกคน นี้จะไม่มีทางกระทำการใดอันจะเป็นภัยต่อกลุ่มโดยเด็ดขาด คนๆ นี้จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม เป็นผู้นำในตนเองเดียวกับพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำของประเทศอำนาจที่ผู้นำเหล่านี้มีจึงสูงสุด เหนือจิตใจคนภายในกลุ่มทุกคนและทุกฝ่าย

11. ผู้นำในฐานะตัวแทนรับผิดชอบ (The Leader as Substitute for Individual Responsibility) ไม่แปลกเลยที่กลุ่มคนบางกลุ่ม หรือองค์กร หรือหน่วยงานบางแห่ง มีผู้นำคนหนึ่งหรือหลายคนอาสาเข้ารับผิดชอบรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และการกระทำบางอย่างของบุคคลบางคนในกลุ่ม หรือรับผิดชอบต่อกิจการทั้งหมดที่คนกลุ่มนั้นกระทำลงไป โดยเหตุนี้บางทีในโอกาสต่อมา บุคลากรในกลุ่มจะมอบหมายให้ผู้นำมีอำนาจตัดสินใจกระทำการใดๆ แทนตนได้เพื่อป้องกันความผิดพลาด ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ผู้นำของตนต้องพลอยรับผิดชอบ โดยไม่ได้กระทำผิดกับพวกเขา

12. ผู้นำในฐานะผู้มีอุดมคติ (The Leader as Ideologist) บางทีผู้นำบางคนเป็นศาสดาของกลุ่ม เป็นผู้กำหนดอุดมคติ สร้างความเชื่อหรือศรัทธาต่างๆ ให้แก่บุคลากรอื่น แม้กระทั่งคุณธรรมประจำใจและขนบประเพณีต่างๆ ของกลุ่ม อุดมคติดังกล่าวในตอนแรกอาจเป็นเพียงคำพูด

ของเขาที่ใครๆ พากันนิยมและปฏิบัติตาม ต่อมาก็กลายเป็นอุดมคติทางการ ของกลุ่มไป ผู้นำประเภทนี้มักเป็นนักพูดและนักคิด ที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้ความนับถือ

13. ผู้นำในฐานะบิดาผู้มีแต่ความกรุณา (The Leader as Father Figure) ผู้นำประเภทนี้วางตัวเป็นผู้ใหญ่ มีอาวุโสที่สุดในกลุ่ม และมีบุคลิกลักษณะที่น่านับถือในฐานะเป็นบิดาของกลุ่ม ซึ่งจะดูว่าใครก็ตาม การดูค่านั้นไม่มีใคร โกรธ เพราะทุกคนทราบดีว่าเบื้องหลังคำพูดคำของคนๆ นั้น เขามีความรักความหวังคืออยู่ด้วยเสมอไป และเขาจะเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่คนทุกคนเมื่อมีความทุกข์ได้เสมอ

14. ผู้นำในฐานะเป็นผู้รับความผิดแทน (The Leader as Scapegoat) ผู้นำที่รับผิดชอบและเป็นบิดาของกลุ่มทุกคนย่อมหวังได้ว่า เมื่อใดมีความเสียหายเกิดขึ้นตนเองนั้นแหละจะถูกลงโทษแทน บุคลากรจำนวนมากในกลุ่มคนทุกประเภทต่างก็ไม่ต้องมารับผิดเมื่อมีความผิดเกิดขึ้น แต่จะพากันซัดทอดกลายเป็นผู้นำขึ้นมาในภายหลังได้เหมือนกัน เพราะเมื่อเหตุการณ์ร้ายผ่านไป ผู้คนพากันเห็นอกเห็นใจที่เขาเคยได้รับเคราะห์กรรมแทนพวกตนแต่เพียงผู้เดียว

คุณลักษณะของผู้นำ

ผู้นำที่ดีจะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีความรู้ดี ผู้นำที่ดีต้องมีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่และความรู้ทั่วไปอย่างดี ถ้าเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานแล้ว ผู้นำที่ดีต้องสามารถให้คำปรึกษาหรือแก้ปัญหาให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

พจนี พรหมจิตต์ (2536 : 31 – 33) ได้สรุปคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำไว้ ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มของตนเอง มีการตัดสินใจ และมีแนวคิดขัดแย้งในข้อเสนอของผู้อื่นได้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน
2. ความใกล้ชิดกับสมาชิก ผู้นำที่ดีจะต้องเข้ากับสมาชิกในกลุ่มได้ ทำตัวสนิทสนมกับทุกคนได้ วางตัวเป็นกันเองกับสมาชิก จะช่วยให้ความเป็นผู้นำแน่นหนาขึ้น
3. ความเป็นตัวแทนของกลุ่ม ผู้นำจะต้องปกป้องกลุ่ม ป้องกันและต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มของตน
4. การสมานไมตรี และสร้างสามัคคีธรรม หมายถึง การสนับสนุนการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในกลุ่ม การลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของกลุ่ม การส่งเสริมให้สมาชิกปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มได้ดีขึ้น
5. การแบ่งงาน ผู้นำที่ดีจะต้องสามารถกำหนดลักษณะงาน ทั้งของตนเอง และของสมาชิกในกลุ่มได้อย่างชัดเจน และสามารถเข้าใจในความสัมพันธ์ของงานแต่ละส่วนที่สมาชิกแต่ละคนทำ
6. การบังคับบัญชา ผู้นำสามารถห้ามการกระทำบางประการของสมาชิกในกลุ่มที่เห็น

สมควรห้าม หยุดการกระทำของกลุ่มได้เมื่อต้องการ รวมถึง การใช้ความเด็ดขาดในการตัดสินใจ ลงโทษผู้กระทำผิดระเบียบของกลุ่มได้

7. การติดต่อสื่อสาร ผู้นำที่ดีจะต้องคอยให้ข่าวสาร และรับรู้ข่าวสารของสมาชิกจัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นผู้ที่รับรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินไปในกลุ่มของตนอยู่ตลอดเวลา

8. การยอมรับ การที่ผู้นำแสดงการยอมรับหรือไม่ยอมรับ รวมทั้ง การอนุมัติและไม่อนุมัติการกระทำของสมาชิกกลุ่ม

9. ผลงาน ผู้นำจะต้องเป็นผู้กำหนดระดับของผลงานของมวลสมาชิก และของกลุ่มเป็นส่วนรวม ผู้นำที่ดีจะต้องสนับสนุนให้สมาชิกใช้ความพยายาม เพื่อผลงานที่ดีกว่า มากกว่าสูงกว่าเสมอ

10. การตัดสินใจ ผู้นำที่ดีจะต้องตัดสินใจได้ และกล้าที่จะตัดสินใจ โดยเฉพาะเมื่อได้พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบในเรื่องราวนั้นๆ พอสมควรแล้ว

11. การเคารพในความคิดของผู้อื่น ผู้นำที่ดีไม่ควรถืออำนาจในงาน ความคิดเห็นของแต่ละคนนั้นมีคุณค่า ควรรู้จักใช้วิธีรับพิจารณาความคิดเห็นด้วยใจเป็นธรรม นอกจากจะเป็นผลดีต่องานในแง่ที่ได้รับการพิจารณาเป็นอย่างดีจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดียิ่งในระหว่างผู้ที่ทำงานร่วมกันอีกด้วย

12. การรู้จักผู้ร่วมงาน หมายถึง การรู้จักสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนอย่างจริงจังในทุกแง่มุม รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติของแต่ละคน เพื่อที่จะได้มอบหมายให้แต่ละคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเองได้

13. ความเสียสละ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักเสียสละความสุข ความสบาย ความพอใจส่วนตัว เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

14. ความสามารถ ผู้นำที่ดีจะต้องมีความสามารถเหนือสมาชิกในกลุ่มในวิชาการบางแขนง และในความสามารถด้านอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการบ้างตามสมควร เช่น ความสามารถในการพิจารณาของคน ความสามารถในการเข้าใจคน เป็นต้น

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้นำต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความกระตือรือร้น การตัดสินใจกับการใช้ดุลพินิจดี การมีความคิดริเริ่มแล้วต้องมีการใช้ดุลพินิจและตัดสินใจให้ดี มีความกล้าหาญเด็ดขาดและไม่โลเล เป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งของผู้นำอีกประการหนึ่ง เพราะผู้นำที่ดีจะต้องกล้าหาญและเด็ดขาดที่จะนำทีมต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ให้ผ่านพ้นไปให้ได้ พร้อมกับกล้าหาญและเด็ดขาดในการทำงานที่ถูกต้องกล้าได้กล้าเสีย เมื่อผิดต้องยอมรับผิด ไม่ใช่โยนให้ลูกน้อง ขณะเดียวกันก็ต้องไม่เป็นคนโลเลอีกด้วย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

การที่บุคคลใดจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะมีความคาดหวังว่า จะได้รับความสำเร็จเป็นผลตอบแทนการกระทำ เช่น ความคาดหวังว่า เมื่อเรียนจบแล้วจะได้รับปริญญา ดังนั้นความคาดหวังจึงเป็นเหตุของการกระทำ เพราะพฤติกรรมมนุษย์เกิดจากความคาดหวังที่จะได้รับผลสำเร็จของการกระทำนั้นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง หรือ V.I.E. Theory ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ (พานทอง พาลุสุข. 2530 : 157)

1. V = Valance คือ ความพึงพอใจ โดยแนวคิดเกี่ยวกับ Valance หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีต่อผลลัพธ์ (Outcomes) ของการกระทำ ลักษณะที่สำคัญของความพึงพอใจของมนุษย์ คือ ระดับความพึงพอใจที่มนุษย์คาดหวังที่จะได้จากผลลัพธ์นั้น ไม่ใช่เกิดจากการเห็นคุณค่าของผลลัพธ์นั้นเสมอไป เช่น การเลือกผู้นำท้องถิ่นที่สัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้ตน ไม่ได้เลือกเพราะผู้นำท้องถิ่นนั้นเป็นคนดี

2. I = Instrumentality คือ เครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ Vroom อธิบายว่า Instrumentality หมายถึง ความเชื่อถือ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่งไปสู่ผลลัพธ์อีกหลายอย่าง เช่น นักเรียนเชื่อว่าการเรียนเป็นวิธีการไปสู่การสอบได้ การสอบได้ที่หนึ่งไปสู่การได้รับประกาศนียบัตรและทั้งการสอบได้และได้รับประกาศนียบัตร จะนำไปสู่การบรรจุทำงาน โดยสรุปทั่วไป หมายถึงวิธีการที่มนุษย์เชื่อว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจและสามารถนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้สำเร็จ หรือถ้าหากจะยกตัวอย่างในกรณีการเมืองการปกครอง วิธีการที่ประชาชนจะนำมาซึ่งการได้ผู้นำทางการเมืองของตนที่คาดหวังไว้ วิธีการหรือเครื่องมือดังกล่าวนี้คือ การที่ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือแม้แต่กระทั่ง การรณรงค์ให้ผู้ใกล้ชิดญาติมิตรสหายให้ไปใช้สิทธิเลือกผู้นำที่ตนเองปรารถนา อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์หรือผลการเลือกตั้งให้ผู้นำผู้นั้นชนะการเลือกตั้งและเข้ามาแสดงบทบาทของผู้นำที่ตนตั้งเป้าหมายหรือคาดหวังไว้ ในพื้นที่ของตนต่อไป

3. E = Expectancy คือ ความคาดหวังของบุคคลนั้นๆ บุคคลที่มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค หากความต้องการพื้นฐานเหล่านี้ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นๆ

พานทอง พาลุสุข (2530 : 307) เป็นผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีแห่งความคาดหวัง โดยมีความเห็นว่า บุคคลจะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ โดยจะเลือกทางเลือกที่เชื่อว่าจะนำไปสู่การตอบสนอง หรือรางวัลที่มีการตอบแทนสูงที่สุด Vroom (Vroom) กล่าวว่า การที่มนุษย์จะ

เลือกหรือตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น มีสาเหตุหรือแรงจูงใจโดยอาศัยเหตุผลและปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน โดยที่บุคคลนั้นจะต้องมีความคาดหวังดังต่อไปนี้

1. ผลตอบแทนที่จะได้รับ
2. ความพอใจไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่ได้รับ
3. ผลตอบแทนที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น
4. โอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวัง

นอกจากนี้ ความคาดหวังของบุคคลประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. ความคาดหวังในความพยายามต่อการกระทำหรือการปฏิบัติการเป็นการประมาณการหรือการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่า มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ต่อการแสดงผลพฤติกรรมหรือการลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งว่า จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ โดยพิจารณาระหว่างความสามารถของตนกับความพร้อมแต่ละด้านในสถานการณ์ต่างๆ
2. ความคาดหวังในการกระทำต่อผลลัพธ์หรือผลการปฏิบัติงานเป็นการคาดการณ์หรือการประมาณการไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะแสดงผลพฤติกรรมหรือลงมือทำงานว่า ถ้ากระทำแล้วจะได้รับผลประโยชน์อย่างไร
3. ความคาดหวังในคุณค่าของผลลัพธ์ หรือรางวัลเป็นการคาดการณ์ หรือประมาณการในการให้คุณค่าของผลลัพธ์ หรือรางวัลจากการกระทำนั้นๆ ซึ่งบุคคลจะมีความคาดการณ์ หรือประมาณการในการให้คุณค่าของผลลัพธ์แตกต่างกันออกไปแต่ละบุคคล และหากสิ่งใดที่มีการให้คุณค่าสูงก็จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลเกิดการตัดสินใจเลือก

ความคาดหวังและความพอใจจะเป็นสิ่งกำหนดกำลัง ความพยายามหรือแรงจูงใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากว่าความพอใจและหรือความคาดหวังเท่ากับศูนย์ แล้วแรงจูงใจเท่ากับศูนย์ด้วย หากพนักงานคนใดคนหนึ่งต้องการเลื่อนตำแหน่งเป็นอย่างมาก (ความพอใจสูง) แต่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะมีความสามารถหรือทักษะสำหรับการปฏิบัติงานที่มอบหมายให้ได้ (ความคาดหวังต่ำ) หรือหากว่าพนักงานมีความเชื่อว่าเขาสามารถปฏิบัติงานที่มอบหมายให้ได้ (ความคาดหวังสูง) แต่ผลตามมามีคุณค่าสำหรับเขา (ความพึงพอใจต่ำ) แรงจูงใจของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่กล่าวมาจึงมีน้อยมาก (พานทอง พาลุสุข . 2530 : 307)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังจึงมีความสัมพันธ์กับแนวคิดความพึงพอใจ โดยที่ Shelley (กุณฑลทิพย์ มาลากุล ณ อยุธยา . 2526 : 22) กล่าวเอาไว้ว่าความพึงพอใจนั้นเป็นความรู้สึก 2 แบบ ของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวก และความรู้สึกในทางลบ

ความรู้สึกในทางบวก คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข แต่ความรู้สึกในทางลบจะเป็นความรู้สึกที่ตรงกันข้าม นั่นคือ ความรู้สึกอึดอัดใจ รำคาญใจ เศร้าใจ จน

กลายเป็นความทุกข์ใจไปในที่สุด ระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสองนี้ เรียกว่า ระบบความพอใจ โดยความพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อระบบความพอใจมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ ความพอใจสามารถแสดงออกมาในรูปของของความรู้สึกทางบวกแบบต่างๆ ได้และความรู้สึกทางบวกนี้ ยังเป็นตัวช่วยให้เกิดความพอใจเพิ่มขึ้นอีกได้ และเมื่อเกิดความพอใจมากขึ้นเท่าใดก็ย่อมที่จะนำไปสู่ความคาดหวัง แต่ผลลัพธ์ของความคาดหวังจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ต้องพิจารณาถึงปัจจัยรอบด้านที่มีความเกี่ยวข้องต่อไป

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

เทศบาลถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครอง ตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยที่เก่าแก่ที่สุด และเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญ และให้บริการเมืองเป็นหลัก ซึ่งประชาชนมีสิทธิในการเลือกผู้บริหารตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

มรุต วันทนากร และดรุณี หมั่นสมักร (2552 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงประวัติและพัฒนาการของเทศบาล ไว้ดังนี้ เทศบาลถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประวัติความเป็นมายาวนานมากที่สุดในปัจจุบัน (ไม่นับรวมสุขาภิบาลซึ่งในปัจจุบันได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลไปหมดแล้ว) เทศบาลในประเทศไทย ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2476 ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง 1 ปี ภายใต้อำนาจของพระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ปรีดี พนมยงค์ ถือเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่เกิดการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2476 และเป็นผู้นำแนวคิดเรื่องการปกครองท้องถิ่นที่ใช้อยู่แพร่หลายในตะวันตกเข้ามาใช้ในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่สุดคนหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 อีกด้วย ในความเป็นจริงแล้ว ประเทศไทยมีความพยายามในการจัดตั้งเทศบาลหลายครั้ง ตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เช่น พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ต้องการให้ประเทศไทยมีการปกครองท้องถิ่น เพื่อทำการปกครองตนเองขึ้นตามแบบอย่างประเทศตะวันตกที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

กำเนิดเทศบาลในประเทศไทย

นักวิชาการส่วนใหญ่ที่ศึกษาเรื่องเทศบาลในประเทศไทยมองว่า เทศบาลมาจาก “พัฒนาการของสุขาภิบาล” กล่าวคือ มองว่าเทศบาลในปัจจุบันจะมีไม่ได้เลย หากไม่มีการเกิดขึ้นของสุขาภิบาล เพราะเทศบาลถือเป็นผลพวงประการสำคัญของสุขาภิบาล ซึ่งเป็นหน่วยการ

ปกครองคล้ายการปกครองท้องถิ่นรูปแบบแรกก่อนเทศบาลเสียอีก นักวิชาการในกลุ่มนี้ได้ยกตัวอย่างที่น่าสนใจเพื่อสนับสนุนแนวคิดของตนดังกล่าวว่าในระหว่างรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 ประเทศไทยมีสุขาภิบาลตามหัวเมืองต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 35 แห่ง ในระยะนี้สุขาภิบาลแทบจะไม่มี การขยายตัวในแง่ของจำนวนเลย จนทำให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ทรงมีพระราชดำริเพื่อกระจายอำนาจให้มากขึ้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ จึงได้ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในประเทศไทย อันเป็นแนวคิด ที่ประสงค์ให้เทศบาลขึ้นมาทำหน้าที่แทนสุขาภิบาลที่มีอยู่

เหตุผลในการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในประเทศไทย

การจัดตั้งเทศบาลเพื่อให้สอดคล้องกับการเมืองการปกครอง และเป็นการแบ่งเบาภารกิจของรัฐบาลเนื่องจากภารกิจของรัฐบาลมีมากขึ้นเรื่อย ๆ จนไม่สามารถควบคุมดูแล หรือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนครอบคลุมทุกพื้นที่ เหตุผลในการจัดตั้งเทศบาลในประเทศไทยในประเทศไทยมี 3 เหตุผลใหญ่ ๆ (องอาจ จัตตุกุล. 2549 : 13) ได้แก่

ประการที่หนึ่ง จัดตั้งเทศบาลเพื่อให้สอดคล้องกับการเมืองการปกครองในระดับชาติที่เป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ เมื่อการปกครองในระดับชาติเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของตนเข้าไปทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ และทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ มีการแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ อำนาจในทางนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ดังนั้น การปกครองในระดับท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนจึงจำเป็นต้องมีขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับระบบประชาธิปไตยในระดับชาติ โดยที่องค์กรเทศบาลเป็นองค์กรทางการเมืองแรกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองได้อย่างเต็มที่ตามหลักการกระจายอำนาจ อีกทั้งยังมีการก่อสร้างโครงสร้างของการเมืองในระดับชาติมาจำลองใส่ไว้ในเทศบาลด้วย คือ มีการแบ่งแยกฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภาที่ทำหน้าที่ในการออกเทศบัญญัติออกจากกัน และในทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ การจัดตั้งเทศบาลยังต้องสอดคล้องกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ ที่ได้แบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเทศบาลก็คือการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

ประการที่สอง จัดตั้งเทศบาลเพื่อเป็นการแบ่งเบาภารกิจของรัฐบาล เนื่องจากภารกิจของรัฐบาลมีมากขึ้นเรื่อย ๆ จนไม่สามารถควบคุมดูแล หรือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนครอบคลุมทุกพื้นที่ ดังนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานหรือองค์กรการเมืองอื่น ๆ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ต่างๆ นีลง และทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการบริการจากภาครัฐได้รวดเร็ว และทั่วถึงยิ่งขึ้น

เหตุผลประการนี้ สามารถพิจารณาได้จากคำกล่าวของ ปรีดี พนมยงค์ ที่ว่า “ในประเทศไทยที่มีอาณาเขตกว้างขวางและมีพลเมืองมาก พลเมืองทั้งหมดในประเทศนั้นๆ อาจมีส่วนได้ส่วนเสียเหมือนกันก็มี และกิจการบางอย่างพลเมืองอันอยู่ในท้องถิ่นหนึ่ง อาจมีส่วนได้เสียกับพลเมืองอีกท้องถิ่นหนึ่ง เหตุฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอยู่เองที่จะรวมอำนาจบริหารมาไว้ที่ศูนย์กลาง...แห่งเดียวย่อมจะทำได้ เพราะจะเป็นการเพิ่มความติดขัดและไม่สะดวกแก่ราชการ นอกจากการแบ่งเบาภารกิจของรัฐบาลแล้ว ยังก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างอื่นแก่รัฐบาลได้อีกส่วนหนึ่ง นั่นก็คือ “แรงสนับสนุนทางการเมือง” ที่รัฐบาลในขณะนั้นจะได้รับมากขึ้น เนื่องจากเมื่อรัฐบาลได้แบ่งภาระหน้าที่บางอย่างไปให้แก่เทศบาลแล้ว เทศบาลจะทำหน้าที่ในการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในเขตเทศบาล เมื่อประชาชนได้รับการบริการอย่างรวดเร็วจากเทศบาลโดยตรง ก็ไม่จำเป็นต้องรอนบประมาณหรือความช่วยเหลือจากรัฐบาล และได้รับการบริการที่รวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติในแง่บวกต่อรัฐบาล เนื่องจากสามารถบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนได้ เมื่อเปรียบเทียบกับการปกครองในระบบเก่าที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาปกครองตนเอง

ประการที่สาม จัดตั้งเทศบาลเพื่อเป็นสถาบันฝึกประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน เนื่องจากในขณะนั้น เพิ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยได้เพียง 1 ปี ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครอง ดังนั้น การจัดตั้งเทศบาลที่มีโครงสร้างล้อมาจากการปกครองในระดับชาติ จึงเป็นเสมือนสถาบันหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากขึ้น

หากพิจารณาถึงเหตุผลต่าง ๆ ของการจัดตั้งเทศบาลแล้ว จะพบว่าเหตุผลในการจัดตั้งเทศบาลในระยะเริ่มต้น มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในระดับชาติ มากกว่าการมีเทศบาลเพื่อทำหน้าที่ด้านการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนตามหลักการจัดการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน

ประเภทของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้เทศบาลในประเทศไทยมีทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ซึ่งเทศบาลแต่ละประเภทก็มีลักษณะและองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไปดังมีรายละเอียดดังนี้ (มรุต วันทนากร และครุณี หมั่นสมักร. 2552 : ออนไลน์)

1. เทศบาลนคร

เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลนคร การจัดตั้งเทศบาลนครจะกระทำได้โดยการประกาศกระทรวงมหาดไทยโดยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร (มาตรา 11 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546)

เทศบาลนครประกอบไปด้วยสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี (หรือนายกเทศมนตรี) แล้วแต่กรณี โดยที่สภาเทศบาลมีสมาชิกสภาเทศบาลได้ 24 คน (มาตรา 15) โดยมีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 4 คน (มาตรา 48 อัญฐ) นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้เทศบาลนครมีหน้าที่แตกต่างไปจากเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลอีกด้วย

2. เทศบาลเมือง

เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลเมือง การจัดตั้งเทศบาลเมืองจะกระทำได้โดยการประกาศกระทรวงมหาดไทยโดยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง (มาตรา 10)

เทศบาลเมืองประกอบไปด้วยสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี โดยที่สภาเทศบาลมีสมาชิกสภาเทศบาลได้ 18 คน (มาตรา 15) และมีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 3 คน (มาตรา 48 อัญฐ)

3. เทศบาลตำบล

เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล (มาตรา 9) (เทศบาลตำบลไม่ได้กำหนดจำนวนราษฎรในพื้นที่ไว้อย่างชัดเจนเหมือนกับเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร)

เทศบาลตำบลประกอบไปด้วยสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี โดยที่สภาเทศบาลมีสมาชิกสภาเทศบาลได้ 12 คน (มาตรา 15) โดยมีรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน (มาตรา 48 อัญฐ)

โครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี

ก่อนปี พ.ศ. 2543 เทศบาลในประเทศไทยมีเพียงรูปแบบเดียว คือ เทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี แต่ในปัจจุบันภายหลังปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา กฎหมายได้เปิดโอกาสให้เทศบาลมีรูปแบบเพิ่มขึ้นได้อีกรูปแบบหนึ่งก็คือ เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี ซึ่งเทศบาลใดจะใช้รูปแบบคณะเทศมนตรี หรือ เทศบาลรูปแบบนายกเทศมนตรีให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเทศบาล

อย่างไรก็ตาม ในปลายปี พ.ศ. 2546 มีการแก้ไขกฎหมายเทศบาลอีกครั้ง เป็นผลให้เทศบาลคงเหลือเพียงรูปแบบเดียว คือ เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี หรือ นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรง และเป็นจุดสิ้นสุดเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี

สำหรับเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบคณะเทศมนตรี คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโครงสร้างในรูปแบบสภา กับฝ่ายบริหาร กล่าวคือ มีการแยกฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติออกจากกัน แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ฝ่ายบริหาร (ในที่นี้หมายถึงนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี) มาจากการเลือกของสภาเทศบาล และสภาเทศบาลยังมีอำนาจในการควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารได้อย่างใกล้ชิด และในบางกรณีอาจกำหนดการดำรงอยู่ของฝ่ายบริหารได้

มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 กำหนดไว้ว่า “ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเป็นนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี ด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาล” ขณะเดียวกันก็กำหนดสถานะของนายกเทศมนตรีให้เป็นหัวหน้าในการบริหารงานของเทศบาล โดยมีเทศมนตรีเป็นผู้ช่วย

กฎหมายยังได้กำหนดผู้ที่มีคุณสมบัติของนายกเทศมนตรีและเทศมนตรีไว้ด้วยว่าต้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาล นั่นก็หมายถึง นายกเทศมนตรีและเทศมนตรีจะทำหน้าที่ในสองสถานะ คือ สถานะของฝ่ายบริหารและสถานะของสมาชิกสภาเทศบาล ดังนั้น ความเกี่ยวพันกันของฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาจึงมีอยู่อย่างใกล้ชิด

การดำรงอยู่ของฝ่ายบริหารขึ้นอยู่กับฝ่ายสภาไม่ได้หมายความว่าสภาเทศบาลจะสามารถอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะเทศมนตรีได้ แต่สภาเทศบาลยังมีเครื่องมืออื่น ๆ ในการทำให้ฝ่ายบริหารไม่สามารถบริหารงานต่อไปได้ และในบางกรณีอาจถึงการพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี

เครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลที่ฝ่ายสภาเทศบาลมีต่อฝ่ายบริหาร ในรูปแบบคณะเทศมนตรี ก็คือ เครื่องมือในการควบคุมงบประมาณ ซึ่งได้ระบุไว้ในมาตรา 62 ทวิ และมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 เกี่ยวกับการพิจารณาร่างเทศบัญญัติงบประมาณ เห็นได้ว่า สภาเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี นั้น มีอำนาจค่อนข้างมากโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการพิจารณารับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี ซึ่งหากสภาเทศบาลไม่รับหลักการแล้ว โอกาสที่คณะเทศมนตรีทั้งคณะจะต้องพ้นออกจากตำแหน่งมีสูงมาก

อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้กำหนดให้สภาเทศบาลเป็นเพียงองค์กรเดียวที่จะทำให้ฝ่ายบริหารของเทศบาลต้องพ้นจากตำแหน่ง เพราะกฎหมายยังกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเข้ามามี

ส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องในการตัดสินใจของสภาเทศบาลอีกชั้นหนึ่ง หากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยการตัดสินใจของสภาเทศบาลแล้ว มตินั้นเป็นอันตกไป แต่หากผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นด้วย สภาเทศบาลต้องกลับไปพิจารณาใหม่อีกครั้ง และหากยังยืนยันตามการตัดสินใจในครั้งแรกต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ในการลงมติครั้งที่สอง

กลไกนี้ ทำให้การดำรงอยู่ของนายกเทศมนตรีและคณะเทศมนตรี ต้องขึ้นอยู่กับสภาเทศบาล จนในบางครั้งทำให้เทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรีนี้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยครั้งเพราะสภาเทศบาลไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ดังนั้นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาในรูปแบบคณะเทศมนตรีนี้ เป็นรูปแบบ “ฝ่ายบริหารอ่อนแอ”

โครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี

สำหรับโครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรีนั้น มีโครงสร้างหลักที่คล้ายกับเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี แต่ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารของเทศบาลกับฝ่ายสภาเทศบาลเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี หัวหน้าฝ่ายบริหาร (นายกเทศมนตรี) และสมาชิกสภาเทศบาล มาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยตรงทั้งคู่ และในขณะเดียวกัน นายกเทศมนตรีสามารถมี “ผู้ช่วย” ได้เช่นกัน แต่ผู้ช่วยของนายกเทศมนตรีในรูปแบบนี้จะไม่เรียกว่า “เทศมนตรี” แต่จะเรียกว่า “รองนายกเทศมนตรี” ซึ่งจำนวนของรองนายกเทศมนตรีจะมีได้เท่าใดขึ้นอยู่กับขนาดของเทศบาล (องอาจ จิตกุล, 2552 : 14)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาเทศบาล เป็นไปด้วยความห่างเหินเมื่อเปรียบเทียบกับเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี กล่าวคือ ความสัมพันธ์มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. นายกเทศมนตรีจะต้องไม่เป็นสมาชิกสภาเทศบาล
2. รองนายกเทศมนตรีมาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี
3. รองนายกเทศมนตรีจะต้องไม่เป็นสมาชิกสภาเทศบาล

จากความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้านดังกล่าว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสภาเทศบาลกับฝ่ายบริหารห่างเหินกัน มีการแบ่งแยกฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาออกจากกันอย่างชัดเจน และต่างมีสถานะเพียงสถานะเดียวคือถ้าไม่เป็นฝ่ายบริหารก็ต้องเป็นฝ่ายสภาเทศบาล ซึ่งผิดกับเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรีที่นายกเทศมนตรีและเทศมนตรีจะมีสถานะเป็นสมาชิกสภาเทศบาลด้วยเช่นกัน

สำหรับสาระสำคัญในประการอื่นของเทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี มีดังนี้

1. นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรง
2. การดำรงอยู่ของนายกเทศมนตรี ไม่ขึ้นอยู่กับสภาเทศบาล

3. สภาพเทศบาลไม่ได้ทำหน้าที่ในการเลือกฝ่ายบริหาร เพราะประชาชนเป็นผู้เลือกฝ่ายบริหารโดยตรง

4. ในกรณีการรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาล มีกลไกที่แตกต่างจากเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี ดังที่ปรากฏในมาตรา 62 ตรี ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งคณะกรรมการ จำนวน 15 คน เพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้งโดยแก้ไข ปรับปรุง และยืนยันสาระสำคัญของร่างเทศบัญญัตินั้น ทั้งนี้ ให้ยึดถือตามหลักเกณฑ์กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประโยชน์ของท้องถิ่นและประชาชนเป็นสำคัญ

เมื่อสภาพเทศบาลได้รับร่างเทศบัญญัติจากนายกเทศมนตรีแล้ว ให้สภาพเทศบาลพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน หากสภาพเทศบาลพิจารณาไม่แล้วเสร็จ หรือไม่เห็นชอบกับร่างเทศบัญญัติดังกล่าว ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นตกไป แล้วให้ใช้เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายปีที่แล้วไปพลางก่อน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มีคำสั่งยุบสภาเทศบาล (มาตรา 62 จัตวา)

จะเห็นได้ว่า เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรีมีกลไกในการประนีประนอมระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาเทศบาล นอกจากนี้กฎหมายยังได้เปิดโอกาสให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยุบสภาเทศบาลได้ และรวมถึงให้นายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่งได้อีกด้วย

บทบาทหน้าที่ของสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี/นายกเทศมนตรี

1. หน้าที่ของสภาเทศบาล

สำหรับหน้าที่ของสภาเทศบาลโดยหลักการแล้วมีสำคัญ 4 ประการ (องอาจ จตุกุล, 2552:14) ได้แก่

1. หน้าที่ในการเลือกฝ่ายบริหาร
2. หน้าที่ในการสะท้อนความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล
3. หน้าที่ในการออกเทศบัญญัติ และ
4. หน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหาร

สำหรับหน้าที่แรก คือ หน้าที่ในการเลือกตั้งฝ่ายบริหารนั้น สภาพเทศบาลจะทำหน้าที่ในการเลือกนายกเทศมนตรี และเทศมนตรีด้วยเสียงข้างมากของสภาเทศบาล ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวนี้จะไม่ มีในเทศบาลที่ใช้รูปแบบนายกเทศมนตรี เพราะหน้าที่ดังกล่าวนี้จะถูกกระทำโดยประชาชนในเขตเทศบาลแทน

หน้าที่ในประการที่สอง คือ หน้าที่ในการสะท้อนความต้องการของประชาชนในพื้นที่ นั้น เป็นหน้าที่โดยทั่วไปของผู้แทนประชาชนอยู่แล้ว เช่น รับฟังปัญหา ความต้องการ ความ

เคือคร้อน ตลอดจนข้อร้องเรียนต่าง ๆ ของประชาชนในเทศบาล แล้วนำข้อเรียกร้องเหล่านั้นเสนอต่อฝ่ายบริหารให้ฝ่ายบริหารดำเนินการแก้ไขให้ หรือในบางเรื่องที่มาชิกสภาเทศบาลสามารถกระทำตัวเอง สมาชิกสภาเทศบาลก็จะดำเนินการแก้ไขได้เลย หรือหากในบางเรื่องอยู่เกินขอบเขตอำนาจที่เทศบาลจะดำเนินการได้ สมาชิกสภาเทศบาลก็จะทำหน้าที่ในการประสานไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป การดำเนินการเพื่อให้ฝ่ายบริหารกระทำตามข้อเรียกร้องของคณันั้น อาจกระทำได้ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การทำหนังสือยื่นแสดงปัญหาของประชาชนในเทศบาลผ่านไปยังนายกเทศมนตรี เป็นต้น และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวของคณกับผู้มีอำนาจ ร้องขอให้ผู้มีอำนาจดำเนินการให้ เป็นต้น

หน้าที่ในประการที่สาม คือ หน้าที่ในการออกกฎหมายหรือเทศบัญญัติ หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ที่ชัดเจนที่สุดในการทำงานของสภาเทศบาล กล่าวคือ สภาเทศบาลทำหน้าที่เป็นองค์กรทางนิติบัญญัติในเทศบาล ทำหน้าที่ในการพิจารณา ถิ่นกรอง และอนุมัติกฎหมายต่าง ๆ ว่าควรบังคับใช้ในเขตเทศบาลหรือไม่ อย่างไร และเมื่อพิจารณากันอย่างรอบคอบแล้ว สมาชิกสภาเทศบาลจึงจะมีมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในร่างเทศบัญญัติเพื่อบังคับใช้เป็นเทศบัญญัติต่อไปหรือไม่ หน้าที่ในประการนี้ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 ที่กำหนดว่า “เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมาย...”

และหน้าที่ในประการสุดท้าย คือ หน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหารนั้น สภาเทศบาลมีวิธีการในการตรวจสอบและถ่วงดุลอย่างน้อย 3 วิธี (องอาจ จตุกุล, 2552 : 14) ได้แก่

1. การตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหาร

เพื่อให้ฝ่ายบริหารตอบกระทู้ที่คณเห็นว่าป็นปัญหาและให้ฝ่ายบริหารชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแนวทางเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป ดังมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546

2. การตรวจสอบการทำงานโดยคณะกรรมการสามัญและวิสามัญของสภาเทศบาล

คณะกรรมการสามัญและวิสามัญของสภาเทศบาล มีหน้าที่หลักในการกระทำกิจการใด ๆ ตามที่สภามอบหมายให้ดำเนินการ เช่น สืบสวน สอบสวนข้อเท็จจริง ศึกษาถึงความเป็นไปได้หรือลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่เทศบาล เป็นต้น และเมื่อได้ดำเนินการไปเช่นไร กรรมการดังกล่าวต้องรายงานผลการดำเนินงานนั้นให้สภาเทศบาลรับทราบด้วย

การดำเนินงานของคณะกรรมการในลักษณะเช่นนี้ ก็คือ การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารในลักษณะหนึ่งด้วยเช่นกัน เช่น หากสภาเทศบาลไม่เห็นด้วยกับการทำงานของฝ่ายบริหาร สภาเทศบาลอาจจะตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและพิจารณาว่าในประเด็นดังกล่าว

ควรมีแนวทางในการตัดสินใจหรือดำเนินการอย่างไร ตลอดจนสามารถเรียกให้ฝ่ายบริหารมาชี้แจงว่าเหตุใดฝ่ายบริหารจึงตัดสินใจเช่นนั้น ซึ่งหากฝ่ายบริหารไม่สามารถชี้แจงให้คณะกรรมการดังกล่าวเข้าใจหรือไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างกระจ่างชัดแล้ว ผลเสียย่อมเกิดแก่ตัวผู้บริหารเอง และอาจมีผลในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

มาตรา 32 วรรค 1 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 ได้ให้อำนาจแก่สภาเทศบาลไว้โดยกำหนดว่า “สภาเทศบาลมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญของสภาเทศบาล และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญของสภาเทศบาล เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล แล้วรายงานต่อสภาเทศบาล”

3. การเสนอเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติในเขตเทศบาล

การตรวจสอบการทำงานในประการนี้ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 32 ทวิ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 ว่า “ในกรณีกิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของเทศบาลหรือประชาชนในท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่หรือคณะเทศมนตรีอาจเสนอต่อประธานสภาเทศบาลเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติในท้องถิ่นได้ และประกาศให้ประชาชนทราบ

การออกเสียงประชามติต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการขอปรึกษาความเห็นของประชาชนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกิจการสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวรรคหนึ่ง...”

ซึ่งกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิเข้ามาช่วยฝ่ายบริหารตัดสินใจในประเด็นที่สำคัญต่อเทศบาลได้ง่ายขึ้น ซึ่งการให้ความเห็นของประชาชนนี้จะสามารถกระทำได้ที่ต้องได้รับการเสนอจากสมาชิกสภาเทศบาลเสียก่อน

3.1 การรับฟังการแถลงนโยบาย โดยไม่มีการลงมติ และ ผลการดำเนินงานของนายกเทศมนตรี การตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหารวิธีการหนึ่งก็คือ การฟังการแถลงนโยบายและผลการดำเนินงานของนายกเทศมนตรี ซึ่งวิธีการดังกล่าวแม้จะไม่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของฝ่ายบริหารมากนัก แต่ก็เป็วิธีการหนึ่งที่แสดงให้เห็นได้ว่าฝ่ายบริหารต้องทำงานอยู่ภายใต้การควบคุมและตรวจสอบของสภาเทศบาลซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเทศบาล

ตามมาตรา 48 ทศ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ว่า ก่อนนายกเทศมนตรีเข้ารับหน้าที่ ให้ประธานสภาเทศบาลเรียกประชุมสภาเทศบาลเพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล โดยไม่มีการลงมติ ทั้งนี้ ภายใน 30 วันนับแต่

วันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และให้นายกเทศมนตรีจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาเทศบาลเป็นประจำทุกปี

3.2 การขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ (เฉพาะเทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี) ในเรื่องการขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ กฎหมายได้กำหนดรายละเอียดไว้ในมาตรา 48 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 ให้สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภาเทศบาลเพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการเทศบาลโดยไม่มีการลงมติ

2. หน้าที่ของนายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี

ตามกฎหมายได้กำหนดหน้าที่ของนายกเทศมนตรี มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2543 ดังนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาล
  2. ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติและนโยบาย
  3. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล
  4. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี
  5. วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
  6. รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ
  7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น
- ลักษณะการใช้อำนาจของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงนี้แตกต่างจากการใช้อำนาจของนายกเทศมนตรีในรูปแบบคณะเทศมนตรีในสมัยก่อน กล่าวคือ นายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงมีลักษณะการใช้อำนาจที่เด็ดขาดกว่า และเป็นผู้ใช้อำนาจแต่เพียงคนเดียว ไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจร่วมกับรองนายกเทศมนตรี ซึ่งสามารถสร้าง “ภาวะผู้นำ” ให้แก่นายกเทศมนตรีได้มากกว่านายกเทศมนตรีในรูปแบบคณะเทศมนตรี ที่นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกของสภาเทศบาล

โครงสร้างภายในของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 ได้กำหนดเรื่องโครงสร้างภายในองค์กรของเทศบาลไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. ส่วนราชการอื่นตามที่นายกเทศมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของ

กระทรวงมหาดไทย

การกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักปลัดเทศบาลและส่วนราชการอื่นในข้างต้น ให้เป็นไปตามที่นายกเทศมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทย โดยคณะกรรมการกลางเทศบาล (ก.ท.) ยังได้ประกาศกำหนดการแบ่งโครงสร้างส่วนราชการในเทศบาล ให้เทศบาลมีการแบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. กองหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ส่วนราชการที่เป็นสำนักหรือกอง

การคลัง, การช่าง, การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, การศึกษา, วิชาการและแผนงาน, การประปา, การแพทย์, การช่างสุขาภิบาล, สวัสดิการสังคม

2.2 หน่วยงานตรวจสอบภายใน

นอกจากนี้ในประกาศดังกล่าว ยังได้กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ในการแบ่งส่วนราชการไว้เพิ่มเติม ดังนี้

2.2.1 เทศบาลอาจเปลี่ยนแปลงส่วนราชการต่าง ๆ (ที่เป็นสำนักหรือกอง) ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมของเทศบาล ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.) และต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาลกำหนด (ก.กลาง เทศบาล)

2.2.2 สำนักปลัดเทศบาลมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปของเทศบาล และราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนัก กอง หรือส่วนราชการใดในเทศบาล โดยเฉพาะ

2.2.3 สำนัก กอง หรือส่วนราชการให้มีหน้าที่ตามที่เทศบาลกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.)

2.2.4 การแบ่งส่วนราชการภายใน สำนักปลัด สำนัก กอง หรือส่วนราชการให้กำหนดเป็นประกาศเทศบาล โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.)

2.2.5 การจัดตั้ง การปรับปรุง การรวมหรือยุบส่วนราชการ ให้เทศบาลพิจารณาเสนอความเห็นและพิจารณาอัตรากำลัง การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกันแล้วเสนอต่อคณะกรรมการพนักงานเทศบาลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

อำนาจหน้าที่เทศบาล

1. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 ได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาลไว้โดยแบ่งตามประเภทของเทศบาล ดังนี้

ประเภทของเทศบาล

ภารกิจหน้าที่เทศบาลตำบล (กำหนดไว้ในมาตรา 50)

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัด
4. ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
5. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
6. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
7. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
8. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
9. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
10. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

เทศบาลเมือง (กำหนดไว้ในมาตรา 53)

1. กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50
2. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
3. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
5. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
6. ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
8. ให้มีการดำเนินกิจการ โรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

เทศบาลนคร(กำหนดไว้ในมาตรา 56)

1. กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53
2. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
3. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

4. การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพ และสถานบริการอื่น

5. จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม

6. จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ

7. การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง(8) การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว(9)

กิจการอื่น ๆ ตามมาตรา 54

ข้อนำสังเกตต่อประเด็นเรื่องหน้าที่ของเทศบาลประการหนึ่ง คือ หน้าที่ของเทศบาลที่กฎหมายกำหนดไว้ทั้งหมด เทศบาลจะสามารถกระทำได้อีกต่อเมื่อไม่มีกฎหมายอื่น ๆ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ อีกแล้ว เทศบาลจึงจะสามารถกระทำได้ โดยเห็นได้จากกรณีที่กฎหมายใช้คำนำหน้ามาตรว่า “ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาล...มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้...” คำว่า “ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ” นั้น ทำให้หน้าที่ของเทศบาลถูกจำกัดไว้ แม้กฎหมายเทศบาลจะกำหนดให้เทศบาลทำหน้าที่นั้นได้ แต่ถ้ามีกฎหมายอื่นกำหนดเป็นอย่างอื่น เทศบาลก็ไม่อาจทำหน้าที่ดังกล่าวตามที่กฎหมายเทศบาลกำหนดได้ หรือกระทำได้อีกด้วย ข้อจำกัดตามที่กฎหมายอื่น ๆ กำหนดเท่านั้น ดังนั้น แม้ว่าในข้อกฎหมายจะได้กำหนดภารกิจหน้าที่ของเทศบาลเอาไว้อย่างกว้างขวาง แต่ก็มิได้หมายความว่าเทศบาลจะสามารถกระทำได้ในทุกหน้าที่ เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมายดังกล่าว

2. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

นอกจากหน้าที่ของเทศบาลตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาลแล้ว ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาลไว้ด้วยเช่นกัน ในมาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และส่งเสริมการลงทุน

8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
  13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
  14. การส่งเสริมกีฬา
  15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น**
1. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
  2. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
  3. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
  4. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
  5. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
  6. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
  7. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพและ

สาธารณสุขสถานอื่น ๆ

8. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. การผังเมือง
10. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
11. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
12. การควบคุมอาคาร
13. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
14. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
15. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ของเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ไว้มากมายเช่นนี้ ก็เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรวมทั้งเทศบาล ต้องเตรียมตัวรับการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ งบประมาณ และบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากรัฐบาล ตามทิศทางที่เป็นผลมาจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และสืบเนื่องมาถึงรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ที่ได้กำหนดให้มีกฎหมายแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ซึ่งได้กำหนดแผนและขั้นตอนให้มีการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่จากหน่วยราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายได้ของเทศบาล

รายได้ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543
รายได้ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

เทศบาลในปัจจุบันมีแหล่งรายได้สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

1. ภาษี อากร ค่าธรรมเนียมและค่าปรับต่าง ๆ ทั้งที่เทศบาลจัดเก็บเอง หรือรัฐบาลจัดเก็บให้แล้วส่งคืนให้กับเทศบาล หรือภาษีที่รัฐบาลแบ่งสัดส่วนให้ เป็นต้น

2. รายได้จากเงินอุดหนุน ซึ่งแบ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป และเงินอุดหนุนเฉพาะ

3. รายได้จากกิจการอื่น ๆ ของเทศบาลเอง เช่น โรงรับจำนำ กิจการเทศพาณิชย์ เป็นต้น การกำหนดว่าภาษีประเภทใดเป็นของเทศบาลหรือเป็นของรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น มีการกำหนดสัดส่วนเท่าใด เทศบาลเก็บอัตราภาษีเพิ่มได้อีกเท่าใด รายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้ มีกำหนดไว้ในกฎหมายอย่างน้อย 2 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1. รายได้ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543

กฎหมายได้กำหนดให้เทศบาลมีรายได้จากแหล่งต่าง ๆ (มาตรา 66) ดังต่อไปนี้

1. ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

2. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

3. รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล

4. รายได้จากการสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์

5. พันธบัตร หรือเงินกู้ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

6. เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์กร หรือนิติบุคคลต่าง ๆ (การกู้เงินต้องได้นับ

อนุญาตจากสภาเทศบาล และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย)

7. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด

8. เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้

9. รายได้อื่นใดตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

2. รายได้ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

นอกจากรายได้ทั้ง 9 ประการแล้ว พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดรายได้ของเทศบาลและท้องถิ่นอื่นอีกหลายประการ (มาตรา 23) ดังนี้

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน

2. ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่

3. ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย

4. ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับการจัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้วไม่เกินร้อยละ 30 ของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หักส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

5. ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตราที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดแล้วไม่เกินร้อยละ 30 ของอัตราภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

6. ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา และค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบซึ่งเก็บจากการค้าในเขตเทศบาล โดยออกข้อบัญญัติเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละ 30 ของอัตราภาษีที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บ และให้ถือเป็นภาษีและค่าแสตมป์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพสามิตที่จะจัดเก็บ

7. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกและค่าธรรมเนียมล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

8. ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

9. ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

10. อากรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์

11. อากรรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น

12. ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่

13. ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม

14. ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

15. ค่าธรรมเนียมสนามบิน
16. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน
17. ค่าธรรมเนียมใช้น้ำบาดาล
18. ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น
19. รายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นของเทศบาล

แหล่งรายได้ประเภทต่างๆ ที่กล่าวถึงในข้างต้น ไม่ได้หมายความว่าเทศบาลจะมีรายได้ ภาษีเหล่านั้นทั้งหมดเต็มจำนวน หากแต่ยังต้องแบ่งรายได้บางประเภทให้กับหน่วยงานอื่นอีก เช่น รัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นต้น นอกจากนี้การจัดเก็บรายได้เหล่านี้ เทศบาล ไม่ได้เป็นผู้จัดเก็บเองทั้งหมด ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาดำเนินการเก็บภาษีให้แก่เทศบาลอีก เช่น กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมการขนส่งทางบก เป็นต้น สรุปการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล ไว้ดังนี้

เทศบาลจัดเก็บเอง

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
2. ภาษีบำรุงท้องที่
3. ภาษีป้าย
4. อากรการฆ่าสัตว์
5. อากรรังนกอีแอ่น

รัฐบาลจัดเก็บแล้วแบ่งให้เทศบาลตามสัดส่วน

1. ภาษีสรรพสามิต
2. ภาษีสุรา
3. ค่าแสตมป์ยาสูบ
4. ภาษีการพนัน
5. ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
6. ค่าธรรมเนียมสนามบิน
7. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา
8. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน
9. ภาษีมูลค่าเพิ่ม
10. ภาษีธุรกิจเฉพาะ
11. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์
12. ภาษีเพื่อการศึกษา

13. ค่าภาคหลวงแร่

14. ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม

จะเห็นได้ว่า ภาษีที่เทศบาลจัดเก็บเองและไม่ต้องแบ่งสรรให้กับหน่วยงานจะมีค่อนข้างน้อย รายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากภาษีที่รัฐบาลเป็นผู้จัดเก็บและจัดสรรให้แก่เทศบาล

นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังกำหนดให้เทศบาลมีรายได้จากแหล่งอื่น ๆ อีก ได้แก่

1. รายได้จากทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. รายได้จากสาธารณูปโภค
3. รายได้จากการพาณิชย์และการทำกิจการ ไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือร่วมกับบุคคลอื่น

หรือจากสหการ

4. ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ ค่าตอบแทน หรือรายได้อื่นใดตามที่มิ กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ค่าบริการ

6. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

7. เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ

8. รายได้จากการจำหน่ายพันธบัตร

9. เงินกู้จากต่างประเทศ ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ

10. เงินกู้จากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

11. เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้

12. เงินช่วยเหลือหรือเงินค่าตอบแทน

13. รายได้จากทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือรายได้จากทรัพย์สินของรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการเพื่อมุ่งหากำไรในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

14. รายได้จากค่าธรรมเนียมพิเศษ

การออกพันธบัตรตาม (8) การกู้เงินจากองค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ ตาม (9) การกู้เงินตาม (10) และรายได้ตาม (13) ให้ ออกเป็นเทศบัญญัติ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ

ออกมาเมื่อปี พ.ศ. 2542 จึงทำให้กฎหมายแม่บทของเทศบาลที่กำหนดที่มาแห่งรายได้ของเทศบาลใน 9 ประการข้างต้น ต้องถูกทดแทนด้วยรายได้ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

บริบทของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติการจัดตั้ง

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พุทธศักราช 2479 ซึ่งได้ตราขึ้นไว้ ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2479 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ซึ่งมี พ.อ.พหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 53 ตอนที่ 62 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2479

ต่อมาเมื่อท้องถิ่นเจริญขึ้น มีชุมชนอยู่หนาแน่นทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลที่ต่อเนื่องกันสมควรปรับปรุงเขตเทศบาลเสียใหม่ เพื่อขยายเขตให้เทศบาลได้ปกครอง และทะนุบำรุงท้องถิ่น จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2504 ลงวันที่ 30 เมษายน 2504 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 78 ตอนที่ 40 วันที่ 9 พฤษภาคม 2504 มีเนื้อที่รวม 6.0 ตารางกิโลเมตร สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันครอบคลุมพื้นที่ตำบลในเมืองทั้งหมดของอำเภอเมืองบุรีรัมย์ โดยมีอาณาเขตตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา ดังนี้

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือห่างจากทางรถไฟสายอุบลราชธานี - นครราชสีมา ตรงหลัก กม.ที่ 375 ตามแนวเส้นตั้งฉาก 450 เมตร เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธินห่างจากทางรถไฟสายอุบลราชธานี - นครราชสีมา 650 เมตร

ด้านตะวันออก

จากหลักเขตที่ 2 เลียบตามถนนพหลโยธิน ฟากตะวันออกไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายอุบลราชธานี - นครราชสีมา ฟากเหนือ

จากหลักเขตที่ 3 เลียบตามทางรถไฟสายอุบลราชธานี - นครราชสีมา ฟากเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากทางหลวงแผ่นดินสายบุรีรัมย์ - สตึก 380 เมตร

จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางเข้าวัดอิสลามฟากใต้ ห่างจากคลองละลม ฝั่งตะวันออก 40 เมตร

จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นขนานกับคลองละลมฝั่งตะวันออกไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากคลองละลมฝั่งใต้ไปทางทิศใต้ 40 เมตร

ด้านใต้

จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นขนานกับคลองละลมฝั่งใต้ ไปทางทิศตะวันตก ถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากคลองละลมฝั่งใต้ 40 เมตร

จากหลักเขตที่ 7 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินสายบุรีรัมย์ - ประโคนชัย ฟากตะวันออก ตรงหลัก กม.ที่ 640

จากหลักเขตที่ 8 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตก ถึงหลักเขตที่ 9 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายบุรีรัมย์ - เขกระโดง ฟากตะวันตก ตรงริมลำห้วยจรเข้มาก ฝั่งเหนือ

ด้านตะวันตก

จากหลักเขตที่ 9 เลียบตามทางรถไฟสายบุรีรัมย์ - เขกระโดง ฟากตะวันตก ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 10 ซึ่งตั้งอยู่ตรงหลัก กม.ที่ 1

จากหลักเขตที่ 10 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 11 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายอุบลราชธานี - นครราชสีมา ฟากเหนือ ตรงหลัก กม.ที่ 375

จากหลักเขตที่ 11 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จนบรรจบหลักเขตที่ 1 เทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีตราประจำเทศบาลเป็นรูปศิระช้าง และพานรัฐธรรมนูญซึ่งมีความหมายดังนี้

รูปศิระช้างชูพานรัฐธรรมนูญ เพราะในสมัยก่อนจังหวัดบุรีรัมย์เป็นป่าส่วนใหญ่ มีช้างเป็นจำนวนมาก และราษฎรได้จับช้างมาใช้ในงาน ช้างจึงเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญแก่ท้องถิ่นมาก

พานรัฐธรรมนูญ แสดงถึงเทศบาลเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้เทศบาลจึงกำหนดดวงตราเป็นรูปศิระช้างชูพานรัฐธรรมนูญ

ที่ตั้ง

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ตอนกลางของจังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ทั้งหมด 6.0 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,750 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 384 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 376 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

บุรีรัมย์ - สุรินทร์ 50 กิโลเมตร

บุรีรัมย์ - นครราชสีมา 130 กิโลเมตร

บุรีรัมย์ - มหาสารคาม 145 กิโลเมตร

บุรีรัมย์ - ขอนแก่น 200 กิโลเมตร

บุรีรัมย์ - สระแก้ว 230 กิโลเมตร

อาณาเขต

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลชุมเห็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลอิสาน

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลอิสาน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลอิสาน

สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบมีความลาดเอียงเล็กน้อย จากทางทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก และจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ มีความสูงของพื้นที่อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 163 เมตร

สภาพภูมิอากาศ

สภาพอากาศทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ฤดู

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ กลางเดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป จนถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมเป็นต้นไป จนถึงเดือนกุมภาพันธ์

ประชากร

จำนวนประชากรตามสถิติการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 มีนาคม 2552

เพศชายจำนวน 13,515 คน

เพศหญิงจำนวน 14,707 คน

รวม 28,222 คน

จำนวน 6,117 ครอบครัว

ความหนาแน่นของประชากร 4,703.66 คนต่อตร.กม.

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จัดแบ่งโครงสร้างของส่วนราชการ ประกอบด้วย หน่วยงานระดับกอง 8 กอง หน่วยงานตรวจสอบภายใน 1 หน่วยงาน และกิจการเทศพาณิชย์ 1 แห่ง คือ สถานธนาอนุบาล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นในความคาดหวังของประชาชน รายละเอียดดังนี้

พิชัย เข็มทอง (2541 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองไทยในความคาดหวังของนิสิตโครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ รุ่นที่ 1 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิต ร.ป.ม. รุ่นที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา เกี่ยวกับลักษณะผู้นำทางการเมืองไทยที่พึงปรารถนา และเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิต ร.ป.ม. รุ่นที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา เกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองไทยที่พึงประสงค์ ตามกลุ่มอาชีพ โดยทำการศึกษาจากนิสิต ร.ป.ม. รุ่นที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 150 คน พบว่า ความคาดหวังต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองไทย ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้านคือ ด้านสมรรถนะ ด้านสถานการณ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านสถานภาพ โดยภาพรวมเฉลี่ยทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า ด้านสมรรถนะ ด้านสถานการณ์ ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสถานภาพอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคาดหวัง ของอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน และผู้ประกอบการส่วนตัว ต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองไทย (นายกรัฐมนตรี) ในด้านสมรรถนะ ด้านสถานการณ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสถานภาพ และคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองไทยโดยภาพรวม พบว่าทุกอาชีพมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองไทยทั้ง 7 ประการดังกล่าวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

พงษา สังข์มูรินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง นักรการเมืองที่ดีในทัศนคติของเจ้าอาวาสในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ เจ้าอาวาสในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 345 รูป ผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสในเขตกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติในเชิงบวกต่อนักรการเมืองที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง อายุ อายุพรรษา และระยะเวลาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ทัศนคติต่อการทำดีในสังคมไทย คุณลักษณะของนักรการเมืองที่ดีด้านจริยธรรม และทัศนคติต่อระบอบประชาธิปไตย มีผลต่อทัศนคติต่อนักรการเมืองที่ดี คุณสมบัติของนักรการเมืองที่ดี 5 ประการแรกคือ มีหิริโอตตปปะ มีขันติธรรม ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรส ยึดมั่นในศีลธรรมอันดีของระบบครอบครัวและมีมนุษยสัมพันธ์

จิราภรณ์ พิรทรัพย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนคติของข้าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้าราชการกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในระดับสูง ตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการรับราชการ รายได้ ทัศนคติที่มีต่อระบอบประชาธิปไตย และทัศนคติที่มีต่อการทำความดีในสังคมไทย มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่ดี ส่วนตัวแปรด้านเพศ สถานภาพการสมรส สาขาวิชาที่ศึกษา และระดับตำแหน่ง ไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่ดี

ชาติร์ จันทร์พิทักษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีในทัศนคติของข้าราชการทหารบก ในหน่วยกำลังรบของกองพลในกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้าราชการทหารบกในหน่วยกำลังรบของกองพลในกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติต่อคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดี อันประกอบด้วย คุณสมบัตินด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณสมบัตินด้านความรู้ความสามารถในระดับสูง ตัวแปรด้าน ระดับชั้นยศ และทัศนคติต่อการทำความดีในสังคมไทย มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดี ส่วนตัวแปรด้านระดับการศึกษา อายุ เวลารับราชการ และทัศนคติต่อระบอบประชาธิปไตย ไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดี

เกษรา ดวงมณี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในความคาดหวังของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบังในด้านสมรรถนะ ด้านความสำเร็จ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสถานภาพ และด้านสถานการณ และเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคาดหวังคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นรวม 6 ด้าน ในภาพรวมพบว่า จำเป็นมากทั้ง 6 ด้าน โดยด้านสมรรถนะจำเป็นมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 รองลงมาด้านความรับผิดชอบมีความจำเป็นมากเป็นอันดับ 2 ด้านสถานการณมีความจำเป็นมาก เป็นอันดับที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมมีความจำเป็นมาก เป็นอันดับที่ 4 และด้านความสำเร็จมีความจำเป็นมาก เป็นอันดับที่ 5 และเมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง พบว่า ปัจจัยระดับการศึกษา อาชีพ และความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น มีผลต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของคณะกรรมการชุมชน โดยในเรื่องระดับการศึกษามีความแตกต่างระหว่าง ปวช. ปวส. กับมัธยมศึกษา และปริญญาตรี สำหรับอาชีพมีความแตกต่างระหว่างอาชีพรับ

ราชการกับอาชีพอื่นๆ และในเรื่องความรู้มีความแตกต่าง กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำกับกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจสูง

ภิกษุณี กัลยาณมิตร (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องคุณธรรมของนักการเมือง : ศึกษาจากทัศนะของข้าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 1 จำนวน 331 คน พบว่าข้าราชการกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมของนักการเมืองอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นของข้าราชการกรุงเทพมหานครต่อคุณธรรมของนักการเมือง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ส่วนปัจจัยด้านอายุ สถานภาพ ระยะเวลาการทำงานและอัตราเงินเดือน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นของข้าราชการกรุงเทพมหานครต่อคุณธรรมของนักการเมือง

สิริยา โสธน (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง นักการเมืองที่ดีในทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 276 คน ผลการวิจัยพบว่า ทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนนทบุรีที่มีต่อนักการเมืองที่ดีอยู่ในเชิงบวก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง สถานภาพการสมรส อาชีพ และความคิดเห็นที่มีต่อนักการเมืองที่ดี แต่พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และความคิดเห็นที่มีต่อระบอบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนะของผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อนักการเมืองที่ดี

นิภาพร กฤษณะเสรมณี (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนะของพนักงานเทศบาลเมืองราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ พนักงานเทศบาลเมืองราชบุรีจำนวน 121 คน ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนของพนักงานเทศบาลเมืองราชบุรีอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นต่อระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะของคนคืออยู่ในระดับมาก มีผลทำให้ทัศนะของพนักงานเทศบาลที่มีผลต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีแตกต่างกัน สำหรับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งและสายงานที่รับผิดชอบของพนักงานเทศบาล ทำให้ทัศนะของพนักงานเทศบาลที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีไม่แตกต่างกัน

มัชฌิมา ชนะหทัย (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทผู้นำการเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่ กลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด 389 คน การศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคาดหวังในบทบาทของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ มีระดับความคาดหวังอยู่ในอันดับสูง โดยคาดหวังว่าเป็นผู้ที่มีไหวพริบ และประเด็นการมีความกระตือรือร้นและตื่นตัวในการทำงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พุดจริงทำจริง มีผลงานเป็นที่

ยอมรับ คุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 6 ประการ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ และเขตที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับความคาดหวัง

ประเมิน นาคดี (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อ คุณลักษณะผู้นำของสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำในภาพรวม อยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะผู้นำด้านสมรรถนะ มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับสูงมากเป็นอันดับ 1 และเมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ประชาชนมีระดับความคาดหวังสูงมาก 5 อันดับแรกคือ ประเด็นการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ประเด็นการเป็นผู้มีไหวพริบ ประเด็นการมีความสามารถในการแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ดี ประเด็นการมีความสามารถในการสื่อความเข้าใจกับประชาชนได้อย่างดี และประเด็นการมีความกระตือรือร้นและตื่นตัวในการทำงาน คุณลักษณะผู้นำด้านการมีจริยธรรม มีระดับความคาดหวังอยู่ในอันดับสูงมาก เป็นอันดับ 2 และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นที่ประชาชนมีระดับความคาดหวังสูงเป็นอันดับต้นๆ คือประเด็นการยึดมั่นในความถูกต้องตามหลักกฎหมายและศีลธรรม ประเด็นการเป็นผู้อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการตัดสินใจของตัวเอง คุณลักษณะผู้นำด้านความสำเร็จ มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับสูงเป็นอันดับ 3 และเมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ประชาชนคาดหวังในประเด็นการมีครอบครัวที่ไม่ติดยาเสพติด ประเด็นการมีครอบครัวที่ปกติสุข ประเด็นความจำเป็นต้องจบการศึกษาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้นำหรือนักการเมืองที่ประชาชนนั้นให้ความคาดหวังคือ ความจำเป็นต้องจบการศึกษาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การมีความสามารถ ความซื่อสัตย์ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และการเข้าใจปัญหาบ้านเมือง ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน ควรมีรูปแบบภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ มีส่วนร่วม ปรรณาคณะสมบัติด้านสมรรถนะ มีอิริโอตตปปะ มีขันติธรรม มีศีลธรรมในครอบครัว มีมนุษยสัมพันธ์ และมีเมตตาธรรม โดยทัศนคติที่มีต่อการทำความดี คาดหวังว่าเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พุดจริงทำจริง มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ส่วนคุณลักษณะที่ประชากรไม่ปรารถนาอยากให้ผู้ผู้นำหรือนักการเมืองพึงมีคือ การเป็นผู้มีอิทธิพล และเป็นผู้ที่ขาดคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่รักษาสัญญาที่ให้แก่ประชาชนก่อนการเลือกตั้ง ยิ่งกว่านั้นผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังแสดงความไม่พอใจต่อการแต่งตั้งนักการเมืองคุณภาพต่ำให้ดำรงตำแหน่ง เพราะไม่สามารถพัฒนาบ้านเมือง ไม่มีกลุ่มใดที่คาดหวัง

ให้ผู้บังคับบัญชามีรูปแบบภาวะผู้นำแบบเผด็จการ และมีลักษณะตรงกันข้ามกับความคาดหวังของ
ประชากรดังที่กล่าวมา ดังนั้นคุณลักษณะของผู้นำหรือนักการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ หรือ
ระดับท้องถิ่น ประชากรต่างก็ให้ความคาดหวังที่จะให้ผู้นำมีคุณสมบัติตามที่ตนปรารถนาเพื่อที่จะได้
พัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในจำนวน 18 ชุมชน 3 เขตเลือกตั้ง 30 หน่วย จำนวน 18,253 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และความคลาดเคลื่อน (Sampling Error) $\pm 5\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามเขตเลือกตั้งทั้ง 3 เขต ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างปรากฏดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้งที่	ชื่อชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์	จำนวนประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เขต 1	1. ชุมชนหลังสถานีรถไฟ (บางส่วน) เฉพาะด้านทิศตะวันออกของสถานีรถไฟ 2. ชุมชนเทศบาล 3. ชุมชนตลาดสด 4. ชุมชนวัดอิสาน 5. ชุมชนหลักเมือง 6. ชุมชนสะพานยาว 7. ชุมชนฝั่งละลม	6,165	132
เขต 2	1. ชุมชนชุมเห็ด 2. ชุมชนหน้าสถานีรถไฟ 3. ชุมชนประปาเก่า 4. ชุมชนหลังสถานีรถไฟ (บางส่วน) เฉพาะด้านทิศตะวันตกของสถานีรถไฟ 5. ชุมชนหลังศาล 6. ชุมชนคันตัก	6,331	136
เขต 3	1. ชุมชนหนองปรือ 2. ชุมชนบุลำควนเหนือ 3. ชุมชนตลาด บขส. 4. ชุมชนบุลำควนใต้ 5. ชุมชนหลังราชภัฏ 6. ชุมชนโคกกลาง	5,757	124
	รวม	18,253	392

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านธรรมาภิบาล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จากการศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 การศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด และหลักเกณฑ์ การศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 สร้างแบบสอบถามศึกษาเพื่อวัดคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านธรรมาภิบาล

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ ทำการตรวจสอบเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงตามสภาพความเป็นจริงเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือมีจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

2.4.1 รองศาสตราจารย์ ดร. จูรีพร จันทรพาณิชย์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.2 ดร. ผดุงชาติ ยงค์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อย สุปิงคลัด รองนายกเทศมนตรี เทศบาลเมือง
บุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการ
ควบคุมการค้นคว้าอิสระ มาปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้คณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ
พิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนางรอง
จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์
อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
เท่ากับ 0.9899 ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ไปถึง
นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
  2. เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ แจ้งผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เพื่อขอความร่วมมือ
ในจากกลุ่มตัวอย่าง
  3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เพื่อแจกจ่ายไปยังชุมชนต่างๆ ตาม
เป้าหมายและกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน โดยส่งแบบสอบถามคืนที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์
  4. ผู้วิจัยไปรวบรวมแบบสอบถามที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ด้วยตนเอง
  5. กรณีไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายในกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามด้วยตนเองเพื่อให้ได้
แบบสอบถามคืนทั้งหมด
  6. แบบสอบถามจำนวน 392 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 392 ฉบับ
- คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

2. การศึกษาคุณลักษณะนักรบเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

3. ข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิดนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

4. เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 111)

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความคาดหวังในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความความคาดหวังในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความความคาดหวังในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความความคาดหวังในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความความคาดหวังในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรบเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชน
ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินการตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่
ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในคุณลักษณะนักรบเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของ
ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็น
3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	392	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	239	60.97
1.2 หญิง	153	39.03
2. อายุ		
2.1 18-29 ปี	21	5.36
2.2 30-39 ปี	104	26.53
2.3 40-49 ปี	145	36.98
2.4 50-59 ปี	81	20.67
2.5 60 ปีขึ้นไป	41	10.46
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	19	4.84
3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	28	7.15
3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	161	41.08
3.4 ปวส./อนุปริญญา	68	17.34
3.5ปริญญาตรี	67	17.09
3.6 อื่น ๆ	49	12.50
4. รายได้ต่อเดือน		
4.1 ต่ำกว่า 5,000 บาท	31	7.94
4.2 5,001-10,000 บาท	120	30.66
4.3 10,001-20,000 บาท	175	44.75
4.4 20,001 ขึ้นไป	65	16.65

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพ		
5.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	31	7.94
5.2 ธุรกิจส่วนตัว	123	31.36
5.3 พนักงานบริษัท เอกชน	137	34.93
5.4 เกษตรกรรม	20	5.10
5.5 อื่น ๆ	81	20.67

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 392 คน เมื่อจำแนกตามเพศ เป็นชายจำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 60.97 เป็นหญิง จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 39.03

เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ ปรากฏว่า ช่วงอายุ 40 – 49 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.98 รองลงมาช่วงอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.53 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือช่วงอายุ 18-29 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.36

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏว่าจบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 41.08 รองลงมาจบอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.34 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ประถมศึกษา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.84

เมื่อจำแนกตามรายได้ ปรากฏว่าช่วงรายได้ 10,001 – 20,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 รองลงมา 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.66 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.94

เมื่อจำแนกตามอาชีพ ปรากฏว่า อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.93 รองลงมา อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 31.36 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ อาชีพเกษตรกรรม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10

ตอนที่ 2 ระดับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปราบกฐังตาราง 3-7 ดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อคำถาม คุณลักษณะของนักรการเมืองท้องถิ่น	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความรู้ความสามารถ	3.56	0.35	มาก
2. ด้านการปฏิบัติงาน	3.50	0.37	ปานกลาง
3. ด้านบุคลิกภาพ	3.55	0.47	มาก
4. ด้านธรรมาภิบาล	3.49	0.39	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.53	0.28	มาก

จากตาราง 3 พบว่า คุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ และด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปฏิบัติงาน และด้านธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความรู้ความสามารถ ($\bar{X}=3.56$) รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}=3.55$) ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.50$) และด้านธรรมาภิบาล ($\bar{X}=3.49$) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านความรู้ความสามารถ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่น	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านความรู้ความสามารถ			
1. มีความรู้ความสามารถในการวางแผนงาน	3.45	0.64	ปานกลาง
2. สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันที	3.53	0.71	มาก
3. มีความสามารถในการสื่อความหมายและการ จูงใจคน	3.49	0.67	ปานกลาง
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์	3.55	0.79	มาก
5. มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงาน ได้ดี	3.71	0.68	มาก
6. มีความรอบรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่และ สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสม	3.68	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	3.56	0.35	มาก

จากตาราง 4 พบว่า คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านความรู้ความสามารถ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 1 และข้อ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 5 มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงานได้ดี ($\bar{X}=3.71$) รองลงมาคือ ข้อ 6 มีความรอบรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสามารถใช้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=3.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 1 มีความรู้ความสามารถในการวางแผนงาน ($\bar{X}=3.45$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่น	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการปฏิบัติงาน			
7. มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ	3.41	0.72	ปานกลาง
8. มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับงาน	3.43	0.76	ปานกลาง
9. ยึดถือหลักการมากกว่าตัวบุคคล	3.47	0.71	ปานกลาง
10. สามารถนำแผนงานสู่การปฏิบัติได้ดี	3.53	0.73	มาก
11. มีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน	3.54	0.71	มาก
12. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	3.60	0.66	มาก
13. ติดตามและประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง	3.58	0.69	มาก
14. มุ่งเน้นผลงานมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว	3.49	0.77	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.50	0.37	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 7,8,9 และข้อ 14 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 12 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ($\bar{X}=3.60$) รองลงมาคือ ข้อ 13 ติดตามและประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.58$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 7 มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ ($\bar{X}=3.41$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม คุณลักษณะของนักรการเมืองท้องถิ่น	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านบุคลิกภาพ			
15. มีความสุขุมรอบคอบ นุ่มนวลพูดจาสุภาพ	3.52	0.79	มาก
16. มีการวางตัวอย่างเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย และสามารถควบคุมตนเองได้ดี	3.57	0.72	มาก
17. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	3.58	0.78	มาก
18. มีความกล้าหาญและรับผิดชอบ	3.51	0.72	มาก
19. การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามกาลเทศะ	3.53	0.73	มาก
20. มีความอ่อนน้อมถ่อมตนกับบุคคลทุกระดับ ให้เกียรติผู้อื่น	3.52	0.82	มาก
21. มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับชุมชน	3.68	0.76	มาก
22. ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายกับทุกคน และเข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่	3.52	0.75	มาก
23. เสียสละและอุทิศผลประโยชน์ของคนให้กับส่วนรวม	3.57	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย	3.55	0.47	มาก

จากตาราง 6 พบว่า คุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 21 มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับชุมชน ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมาคือ ข้อ 17 มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ($\bar{X} = 3.58$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 18 มีความกล้าหาญและรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.51$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อคำถาม คุณลักษณะของนักรการเมืองท้องถิ่น	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านธรรมาภิบาล			
24. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม รับรู้การ ทำงานรับฟังความเห็นจากทุกฝ่าย	3.50	0.72	ปานกลาง
25. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมสภา	3.62	0.76	มาก
26. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรชุมชน และ กิจกรรมของชุมชน	3.48	0.72	ปานกลาง
27. ให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน	3.62	0.68	มาก
28. ต้องยึดมั่นในความถูกต้องตามหลักกฎหมายและ ศีลธรรม	3.48	0.75	ปานกลาง
29. มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน	3.30	0.81	ปานกลาง
30. มีจรรยาบรรณในการเป็นผู้นำ	3.55	0.82	มาก
31. มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเอาใจใส่ปัญหา สาธารณะของสังคม	3.52	0.79	มาก
32. การใช้งบประมาณเป็น ไปอย่างคุ้มค่า ประหยัดและ โปร่งใส	3.24	0.88	ปานกลาง
33. มีการประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนที่มา ติดต่อใช้บริการ	3.66	0.78	มาก
34. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนา	3.50	0.74	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.49	0.39	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า คุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 25, 27, 30, 31 และข้อ 33 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 33 มีการประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการ ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมาคือ ข้อ 25 เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมสภา ($\bar{X} = 3.62$) และข้อ 27 ให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน ($\bar{X} = 3.62$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 32 การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่า ประหยัด และโปร่งใส ($\bar{X} = 3.24$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ปრაกฏดังตาราง 8 ดังนี้

ตาราง 8 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ต้องการให้นักการเมืองร่วมมือกันปฏิบัติงาน ไม่ควรแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมือง	87	49.15
2	ควรพัฒนาชุมชนทุกชุมชนให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน	54	30.50
3	ควรจัดสรรงบประมาณลงสู่ชุมชนให้มากกว่านี้	36	20.33
	รวม	177	100

จากตาราง 8 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ต้องการให้นักการเมืองร่วมมือกันปฏิบัติงาน ไม่ควรแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 49.15 รองลงมาคือ ควรพัฒนาชุมชนทุกชุมชนให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน คิดเป็นร้อยละ 30.50 และควรจัดสรรงบประมาณลงสู่ชุมชนให้มากกว่านี้ คิดเป็นร้อยละ 20.33 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคูณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
  - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
  - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาคูณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากรซึ่งคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 392 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปยังหน่วยเลือกตั้งต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9899

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย ถึงนายกเทศบาลบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำกลับมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามแบบสอบถามจำนวน 392 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 392 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 คุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้ความสามารถ และด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าได้ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านธรรมาภิบาล ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ามีจำนวนมากที่สุดคือ ต้องการให้นักรการเมืองร่วมมือกันปฏิบัติงาน ไม่ควรแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมือง รองลงมาคือ ควรพัฒนาชุมชนทุกชุมชนให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน และควรจัดสรรงบประมาณลงสู่ชุมชนให้มากกว่านี้ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ทราบถึงระดับคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นข้อสนเทศในการมีแนวทางที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และเห็นความสำคัญของคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจอันจะเป็นข้อมูลให้เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ นำไปปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชน

ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยต้องการให้นักการเมืองมีลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะในสภาพการณ์ปัจจุบันประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงเกี่ยวกับผู้นำหรือนักการเมืองท้องถิ่น ประชาชนจึงมีความต้องการผู้นำท้องถิ่นที่มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา มีความรู้ความสามารถในการวางแผนงาน สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันที มีความสุขุมรอบคอบและมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เป็นบุคคลที่มีความโปร่งใส ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ และเป็นที่ยิ่งของประชาชนและดูแลทุกข์สุขของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเมิน นาคดี (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำในภาพรวม อยู่ในระดับสูง

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ความสามารถ พบว่า คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยต้องการให้นักการเมืองมีลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสังคมโลกยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงมีความต้องการนักการเมืองท้องถิ่นที่มีการศึกษาคี มีความรู้ความสามารถประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกษรา ดวงมณี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในความคาดหวังของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ด้านสมรรถนะ อยู่ในระดับสูง

2.2 ด้านการปฏิบัติงาน พบว่า คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยต้องการให้นักการเมืองมีลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะประชาชนมีความต้องการนักการเมืองท้องถิ่นมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับงาน สามารถนำแผนงานสู่การปฏิบัติได้ดี มีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ติดตามและประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นผลงานมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชัย เข้มทอง (2541 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองไทยในความคาดหวังของนิสิตโครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ รุ่นที่ 1 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยต้องการให้นักการเมืองมีลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะปัจจุบันนี้มีนักการเมืองระดับชาติ และมีบทบาทหน้าที่ที่เห็นเด่นชัดต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ผู้บริหารหรือนักการเมืองท้องถิ่นควรมีความสุจริตรอบคอบ มีการวางตัวอย่างเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย และสามารถควบคุมตนเองได้ดี ไม่ควรฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัชฌิมา ชนะหทัย (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทผู้นำการเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โดยคาดหวังว่าเป็นผู้ที่มีไหวพริบ และประเด็นการมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการทำงาน มีระดับความคาดหวังอยู่ในอันดับสูง

2.4 ด้านธรรมาภิบาล พบว่า คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยต้องการให้นักการเมืองมีลักษณะดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะนักการเมืองมีการบริหารงานที่ดีเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม รับรู้การทำงานรับฟังความเห็นจากทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมสภา สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร ชุมชน และกิจกรรมของชุมชน ให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน และยึดมั่นในความถูกต้องตามหลักกฎหมาย และศีลธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน มีจรรยาบรรณในการเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเอาใจใส่ปัญหาสาธารณะของสังคม การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่า ประหยัด และโปร่งใส มีการประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัย

ของภักดิ์ กัลยาณมิตร (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องคุณธรรมของนักการเมือง : ศึกษาจากทัศนะของข้าราชการกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้าราชการกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้าราชการกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมของนักการเมืองอยู่ในระดับสูง

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ ต้องการให้นักการเมืองร่วมมือกันปฏิบัติงาน ไม่ควรแบ่งฝักแบ่งฝ่ายทางการเมือง อาจเป็นเพราะในปัจจุบันกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และระดับชาติ ได้ก่อให้เกิดความแตกแยกเช่น กลุ่มเสื้อเหลือง เสื้อแดง ซึ่งแกนนำของกลุ่มเหล่านี้ ได้ชักชวนประชาชนในเขตพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ส่งผลให้ชุมชนเกิดความขัดแย้งทางความคิด และกระทบต่อความสามัคคีในชุมชน ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่น ไม่ควรยึดประโยชน์ส่วนตัว ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม และมีการจัดกิจกรรมร่วมกันทำงานเป็นทีมเพื่อความสามัคคี

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น โดยนำข้อมูลที่ได้มาประชาสัมพันธ์ หรือสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนรู้จักเลือกถึงคุณลักษณะของนักการเมืองตามความคาดหวังของประชาชนที่จะมาบริหารและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนผู้ที่ประสงค์จะลงรับสมัครเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้ปรับปรุงและสร้างคุณลักษณะบางประการให้พึงประสงค์ และตรงตามความต้องการของประชาชน ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงานได้ดี ดังนั้น เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่นให้มีการพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น เช่น เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ มีคุณภาพในการทำหน้าที่ของตน โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารคน เป็น

สิ่งสำคัญที่นักการเมืองหรือผู้บริหารต้องมี และสร้างภาวะผู้นำ พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาให้เป็นผู้นำที่พึงประสงค์ และพัฒนาศักยภาพเพื่อให้สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า กล้าตัดสินใจ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง

1.2 คุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่า ประหยัดและโปร่งใส ดังนั้น เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักบทบาทสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อร่วมตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อความโปร่งใส ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงาน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กิติ ตั๊กคานนท์. (2543). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บัตเตอร์ฟลาย.
- เกษรา ดวงมณี. (2545). *การศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นในความคาดหวังของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการจัดการทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *คุณลักษณะของนักการเมือง*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.kriengsak.com> ค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2553.
- โกวิท พวงงาม. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2543). *คำบรรยายวิชาขอบข่ายและวิธีการศึกษาวิชารัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2523). *การพัฒนาชุมชนไทย*. รายงานการวิจัยภาควิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิราภรณ์ พิทรทรัพย์. (2544). *นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนคติของข้าราชการกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขารัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาติร์ จันท์พิทักษ์. (2544). *คุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีในทัศนคติของข้าราชการทหารบกในหน่วยกำลังรบของกองพลในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สาขารัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น.
- ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์. (2541). *ปรัชญาของศาสนาอิสลามกับการพัฒนาวิสัยและสร้างเสริมประชาธิปไตย*. คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุรสภาลาดพร้าว.
- ทวิช จิตรสมบูรณ์. (2553). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมือง*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://mblog.manager.co.th/withwit/th-63008/> ค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2553
- นิภาพร กฤษณะเสรณี. (2547). *นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีในทัศนะของพนักงานเทศบาลเมืองราชบุรี*. การค้นคว้าอิสระ. สาขารัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาสน์.
- บวรศักดิ์ อวรรณโณ . (2537) .*กฎหมายทางเลือกของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร . (2537) .*การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ประเมิน นาคดี. (2549). *ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์. สาขารัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประยูร กาญจนกุล . (2535) .*การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2544). *สิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.
- พงษา สัมบุรินทร์. (2544). *นักการเมืองที่ดีในทัศนคติของเจ้าอาวาสในเขต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พจน์ พรหมจิตต์. (2536). *ภาวะผู้นำของคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรชัย เทพปัญญา และคณะ. (2537). *นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี*. เล่มที่ 4. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชียงใหม่ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระ. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พานทอง พาลุสุข. (2530). *ทฤษฎีการจูงใจ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิชัย เข้มทอง. (2541). *คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองไทยในความคาดหวังของนิสิตโครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ รุ่นที่ 1 วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*. ปัญหาพิเศษหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร. (2545). *คุณธรรมของนักการเมือง : ศึกษาจากทัศนะของข้าราชการกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขารัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- มัจฉิมา ชนะททัย. (2548). *ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทผู้นำการเมืองท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระ รม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มรุต วันทนากร และครุณี หมั่นสมักร. (2552). *ประวัติและพัฒนาการของเทศบาล*. (ออนไลน์) แหล่งที่มา. <http://www.thaipoliticsgovernment.org/wiki/%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%A5>. ค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2553.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ธนรัช.
- ลิขิต ชีรเวคิน. (2549). *คุณลักษณะของนักการเมืองที่ดี*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://groups.yahoo.com/group/RUNITI/message/90> ค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2553.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2541). *การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส พรินติ้ง เฮาส์.
- วิสุทธิ โพธิแท่น. (2524). *ประชาธิปไตย: แนวความคิด และตัวแบบประเทศประชาธิปไตย ในอุดมคติ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2550). *ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ฉบับลงประชามติ*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2543) “นโยบายพรรคการเมืองต่อการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ” (ออนไลน์) แหล่งที่มา ; <http://www.fda.moph.go.th/fdanet/html/product/other/kbs3/reform3.htm> ค้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2553.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2546). *การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักพุทธธรรมผาซ่อนแก้ว. (2549). *แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ*. แหล่งที่มา <http://gotoknow.org/blog/ps-hrd-hrm/275865> ค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2553.
- สิริยา โสธน. (2546). *นักการเมืองที่ดีในทัศนคติของผู้ใหญ่บ้านจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขารัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภูมิ นवलสกุล. (2535). *การเมืองและการปกครองไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์.

- สุทิน ภูเจริญ. (2528). *พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- องอาจ จัตุกุล. (2549). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. ภาคนิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อนุก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). *วิสัยทัศน์การปกครองท้องถิ่นและแผนการกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มีแอลเอส.
- อภิชาติ สุทธิสะอาด. (2543). *ทัศนคติของข้าราชการกรมการปกครองที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อมร รักษาสัตย์. (2543). *ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ: การ์นต์
- Beetham, D. and Boyle, K. (1995). *Introducing Democracy: 80 Questions and Answers*. Cambridge and Paris: Polity Press and UNESCO Publishing.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๕๓๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.จรีพร จันทรพาณิชย์

ด้วย นายรณกฤต ทะนิตะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ ประจักษ์ คณะวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอกความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๕๓๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ผดุงชาติ ยงค์

ด้วย นายรณกฤต ทะนิตะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน กะเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๕๓๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ศาสตราจารย์ น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นายรณกฤต ทะนิตะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาคูณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๖๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คีย์ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Rajabhat Ramphat University

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๕๘๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองนางรอง

ด้วย นายรณกฤต ทะนิตะ นักศึกษา ระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ในกรณีนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายรณกฤต ทะนิตะ ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๖๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ตีอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๕๘๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง

จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

ด้วย นายรณกฤต ทะนิต๊ะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยการนี้นักศึกษา มีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buri Ram Rajabhat University

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขต
เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะของนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านธรรมาภิบาล
ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ
3. ในการตอบแบบสอบถามขอความกรุณาตอบทุกข้อความตามสภาพความเป็นจริง ข้อมูลที่เป็นคำตอบของท่านจะถือเป็นความลับและเสนอเป็นผลงานวิจัยในลักษณะภาพรวมเท่านั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูล ที่เป็นภาพรวมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาคุณลักษณะของนักรการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

รณกฤต ทะนิตะ

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาคุณลักษณะนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขต
เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) 18 - 29 ปี

( ) 30 - 39 ปี

( ) 40 - 49 ปี

( ) 50 - 59 ปี

( ) 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

( ) ประถมศึกษา

( ) มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.

( ) ปวส./ อนุปริญญา

( )ปริญญาตรี

( ) อื่นๆ (ระบุ).....

4. รายได้ต่อเดือน

( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท

( ) 5,001-10,000 บาท

( ) 10,001-20,000 บาท

( ) 20,001 บาทขึ้นไป

5. ปัจจุบันท่านมีอาชีพ

( ) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

( ) ธุรกิจส่วนตัว

( ) พนักงานบริษัท เอกชน

( ) เกษตรกรรม

( ) อื่น ๆ ระบุ .....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และด้านธรรมาภิบาล
คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคาดหวังของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

- 5 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับมาก
 3 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับน้อย
 1 หมายถึง มีความคาดหวังในระดับน้อยที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความคาดหวัง				
	5	4	3	2	1
คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่น					
ด้านความรู้ความสามารถ					
1. มีความรู้ความสามารถในการวางแผนงาน					
2. สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันที					
3. มีความสามารถในการสื่อความหมายและการจูงใจคน					
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์					
5. มีความสามารถในการตัดสินใจ และประสานงานได้ดี					
6. มีความรอบรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่และสามารถใช้ได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการปฏิบัติงาน					
7. มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ					
8. มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับงาน					
9. ยึดถือหลักการมากกว่าตัวบุคคล					
10. สามารถนำแผนงานสู่การปฏิบัติได้ดี					

ข้อคำถาม	ระดับความคาดหวัง				
	5	4	3	2	1
คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่น					
11. มีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน					
12. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี					
13. ติดตามและประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง					
14. มุ่งเน้นผลงานมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว					
ด้านบุคลิกภาพ					
15. มีความสุ่มรอบคอบ นุ่มนวลพูดจาสุภาพ					
16. มีการวางตัวอย่างเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลายและ สามารถควบคุมตนเองได้ดี					
17. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน					
18. มีความกล้าหาญและรับผิดชอบ					
19. การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามกาลเทศะ					
20. มีความอ่อนน้อมถ่อมตนกับบุคคลทุกระดับ ให้เกียรติผู้อื่น					
21. มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับชุมชน					
22. ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายกับทุกคน และเข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่					
23. เสียสละและอุทิศผลประโยชน์ของตนให้กับส่วนรวม					
ด้านธรรมาภิบาล					
24. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม รับรู้การทำงานรับฟังความเห็นจากทุกฝ่าย					
25. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมสภา					
26. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่ม องค์กรชุมชน และกิจกรรมของชุมชน					
27. ให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน					
28. ต้องให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคกัน					

ข้อคำถาม	ระดับความคาดหวัง				
	5	4	3	2	1
คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่น					
29. มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน					
30. มีจรรยาบรรณในการเป็นผู้นำ					
31. มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเอาใจใส่ปัญหา สาธารณะของสังคม					
32. การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่า ประหยัดและโปร่งใส					
33. มีการประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนที่มาติดต่อใช้ บริการ					
34. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ภาคผนวก จ
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	114.9000	629.6103	.7747	.9898
A2	114.7667	621.7713	.9496	.9893
A3	114.7667	621.7713	.9496	.9893
A4	114.7667	621.7713	.9496	.9893
A5	114.7667	621.7713	.9496	.9893
A6	114.7667	621.7713	.9496	.9893
B7	114.7667	621.7713	.9496	.9893
B8	114.7000	622.9759	.9718	.9893
B9	114.7000	622.9759	.9718	.9893
B10	114.7000	622.9759	.9718	.9893
B11	114.7000	622.9759	.9718	.9893
B12	114.7000	622.9759	.9718	.9893
B13	114.7333	622.3402	.9832	.9893
B14	114.7333	622.3402	.9832	.9893
C15	114.7000	624.3552	.9878	.9893
C16	114.7000	624.3552	.9878	.9893
C17	114.7000	624.3552	.9878	.9893
C18	114.7000	625.7345	.9528	.9894
C19	114.7667	628.5299	.9264	.9895
C20	114.7000	625.7345	.9528	.9894
C21	114.6667	626.4368	.8933	.9895
C22	114.6667	626.4368	.8933	.9895
C23	114.6667	626.4368	.8933	.9895
D24	114.6333	625.6885	.9183	.9894
D25	114.6667	624.9885	.9779	.9893
D26	114.6333	625.6885	.9183	.9894
D27	114.6333	625.6885	.9183	.9894
D28	114.7333	623.7885	.9482	.9894
D29	115.4667	643.7057	.4100	.9910
D30	115.1333	631.7747	.6547	.9903
D31	115.1667	623.1782	.7386	.9901
D32	115.8667	666.1195	-.0376	.9926
D33	114.7667	624.5299	.9282	.9894
D34	115.4667	644.6023	.4696	.9906

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 34

Alpha = .9899

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายรณกฤต ทะนิติ๊ะ
วันเดือนปีเกิด	14 ตุลาคม พ.ศ. 2528
สถานที่เกิด	อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	312 หมู่ที่ 2 บ้านนาหนูน 2 ตำบลผาดอ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน 55140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าหน้าที่งานทะเบียน
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยชุมชนแพร่ เลขที่ 33/13 ถนนคุ้มเดิม ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 54000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2541 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาหนูน 2 ตำบลผาดอ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พ.ศ. 2544 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม ตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พ.ศ. 2547 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม ตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พ.ศ. 2551 รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) แขนงวิชาทฤษฎีและ เทคนิคทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2552 บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชา การจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2553 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) แขนงวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัย ราชภัฏบุรีรัมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์